

Suradnja roditelja i odgojitelja u vjerskom odgoju predškolske djece

---

Čurčić, Ivana

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:996385>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-05**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

Sveučilište u Zadru

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja

Sveučilišni diplomski studij

Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Ivana Čurčić

**SURADNJA RODITELJA I ODGOJITELJA U
VJERSKOM ODGOJU PREDŠKOLSKE DJECE**

Diplomski rad

Zadar, 2024.

Sveučilište u Zadru

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja - Odsjek za predškolski odgoj

Sveučilišni diplomski studij

Predškolski odgoj

Suradnja roditelja i odgojitelja u vjerskom odgoju predškolske
djece

Diplomski rad

Student/ica:

Ivana Čurčić

Mentor/ica:

Dr. sc. Ante Sorić

Komentor/ica:

**upišite zvanje, ime i prezime
komentora/ice**

Zadar, 2024.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Ivana Čurčić**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Suradnja roditelja i odgojitelja u vjerskom odgoju predškolske djece** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 17. rujna 2024.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	2
2. Odgoj i oblikovanje vjere u djetetovom životu.....	4
2.1. Vjerski odgoj predškolske dobi.....	4
2.2. Obilježja odgoja u vjeri.....	6
2.3. Ciljevi i zadaće programa.....	7
3. Obitelj – prva odgojna zajednica.....	10
3.1. Stilovi roditeljskog odgoja.....	11
3.2. Zadaće kršćanskih obitelji.....	13
3.3. Zadaće ostalih čimbenika za vjerski odgoj predškolskog djeteta.....	16
4. Odgojitelji u vjerskom odgoju djece.....	18
4.1. Pristupi vjerskom odgoju.....	18
4.2. Odgojitelj u alternativnim pedagogijama.....	21
5. Suradnja roditelja i odgojitelja u vjerskim predškolskim institucijama.....	24
5.1. Čimbenici za izgradnju dobrih odnosa.....	26
5.2. Tradicionalni modaliteti suradnje.....	28
5.2.1. Individualni razgovor.....	29
5.2.2. Roditeljski sastanak.....	29
5.2.3. Kutić za roditelje.....	31
5.2.4. Informiranje i motiviranje putem letaka.....	31
5.2.5. Otvoreni tjedan.....	32
5.2.6. Druženje djece i odraslih.....	32
5.3. Suvremeni modaliteti suradnje.....	33
5.3.1. Web stranice dječjeg vrtića.....	34
5.3.2. Društvene mreže.....	35
5.3.2. Uključivanje roditelja u tvorbu kurikuluma.....	36

6. ZAKLJUČAK.....	37
7. LITERATURA	39
8. ŽIVOTOPIS.....	42

SAŽETAK

Rad nastoji prikazati koji se oblici suradnje uspostavljaju između roditelja i odgojitelja kada je u pitanju vjerski odgoj predškolskog djeteta. Prvi doticaj s vjerom dijete doživljava u svojoj temeljnoj zajednici koja se zove obitelj. U toj zajednici, roditelji imaju zadaću da njeguju svoju vjeru kroz molitve, tradicije i mise kako bi dijete istinski upoznalo Boga. Roditelji, čiji cilj je odgojiti dijete po religioznim vrijednostima, odlučuju uključiti dijete u predškolsku ustanovu koja provodi Program vjerskog odgoja predškolske djece u izvanobiteljskim uvjetima gdje on kroz igru uči o vjeri. Polaskom u vrtić dijete se priključuje zajednici koja je obogaćena ljubavlju, različitosti, zajedništvom, međusobnim uvažavanjem što predstavlja odraz svega onoga za što se zalagao Isus. Odgojitelj je važna osoba u djetetovom životu jer je model kojeg oponaša, sluša, s kojim se igra te s kojim provodi najviše vremena. On s roditeljima dijeli istu zadaću, a to je da oplemeni djetetovu vjeru kroz razne aktivnosti koje se prožimaju kroz cijelu godinu. Kroz svoj rad ne samo da upoznaje dijete, već upoznaje i njegovu obitelj što je bitna stavka za cjelokupni djetetov razvoj. Međusobnim poštivanjem, uvažavanjem, povjerenjem roditelja i odgojitelja stvaraju se raznovrsni oblici suradnje koje pomažu djetetu da se ostvari kao dobar čovjek.

KLJUČNE RIJEČI: odgoj, vjerski odgoj, odgojitelji, roditelji, suradnja, integrirani odgoj

Partnership between parents and preschool teachers in the religious upbringing of preschool children

ABSTRACT

This paper aims to present the forms of collaboration established between parents and educators when it comes to the religious upbringing of a preschool child. A child's first encounter with faith occurs within their fundamental community, family. In this community, parents are tasked with nurturing their faith through prayers, traditions, and masses, so that the child may come to truly know God. Parents who aim to raise their child according to religious values decide to enroll their child in a preschool institution that implements a religious education program for preschoolers in non-family settings, where the child learns about faith through play. Upon starting preschool, the child joins a community enriched by love, diversity, solidarity, and mutual respect, reflecting the values championed by Jesus. The educator plays a crucial role in the child's life, as they are a model the child emulates, listens to, plays with, and spends the most time with. The educator shares the same mission with the parents: to enrich the child's faith through various activities that span the entire year. Through their work, they not only come to know the child but also their family, which is a key aspect of the child's overall development. Mutual respect, trust, and appreciation between parents and educators foster diverse forms of cooperation, helping the child to grow into a virtuous person.

KEY WORDS: upbringing, religious education, preschool teachers, parents, integral education

1. UVOD

Tri najvažnija odgojna čimbenika čine obitelj, škola, u ovom slučaju vrtić, te Crkva. Suradnjom navedenih čimbenika optimalnije uspijevaju ostvariti jedan odgovoran i zahtjevan zadatak, a to je dobrobit djeteta. Obitelj je prva škola vjere i odgoja u kojoj se dijete rađa. Obitelj predstavlja jedan temelj na kojem se gradi cijela osobnost djeteta. Oni su prvi modeli djetetu gdje dijete njihovim životom, primjerom i naukom razvija moralne odnose u vjerskom smislu, obogaćuje kulturu i duhovni život, prihvaća i prilagođava vrijednosti. Sakramentom ženidbe roditelji su se obvezali odgajati dijete u vjeri što znači da su odgovorni naviještati Riječ Božju i živjeti kršćanski život. Takav život se očituje prakticiranjem vjere kroz simbole, molitve i slavlja koje dijete usvaja te se time približava svojoj vjeri.

Druga stepenica u izgradnji osobnosti djeteta predstavlja dječji vrtić. Kada govorimo o vjerskim vrtićima, on je jedan od temeljnih društvenih institucija u kojoj se provodi odgoj i obrazovanje predškolskog djeteta. Odgojitelj, kao ključni akter u predškolskoj ustanovi, sa svojom ličnošću, znanjem i sposobnostima radi na svim segmentima djetetovog razvoja. Kroz aktivnosti, on razvija tjelesnu, socijalnu, emocionalnu dimenziju djeteta te također obuhvaća i duhovnu. Služeći se Programom vjerskog odgoja predškolskog djeteta, odgojitelj produbljuje djetetovu vezu s Bogom kroz razne aktivnosti, izlete, suradnje i slično.

Suradnja roditelja i odgojitelja važna je sastavnica odgojno-obrazovnog rada u predškolskim ustanovama. Njegov cjelokupni razvoj ovisi o suradnji ustanove i roditelja čija je glavna briga odgoj i obrazovanje djeteta. Odgojno-obrazovne institucije ne bježe od suradnje, dapače oni aktivno potiču suradnju i uključivanje roditelja u odgojno-obrazovni rad smatrajući ih ravnopravnim sudionicima. Kako bi suradnja bila uspješna, neophodno je povjerenje, tolerancija, uvažavanje, zajedništvo između obje strane da bi zajednički cilj bio ispunjen. Uspostavljanje suradnje između roditelja i odgojitelja vidljivo je kroz aktivno sudjelovanje u roditeljskim sastancima, individualnim razgovorima, radionicama, druženju s djecom i drugim modelima suradnje.

Ovaj diplomski rad istražuje značaj religije u životu djeteta, naglašavajući njen utjecaj kroz različite faze odrastanja. Posebno se ističe važnost religijskih vrijednosti u predškolskom okruženju, gdje suradnja između roditelja i odgojitelja igra ključnu ulogu u osiguravanju optimalnog odgoja. U radu se razmatraj različiti oblici suradnje, uključujući tradicionalne i

suvremene pristupe, koji doprinose holističkom razvoju djeteta. Ova analiza pomaže u razumijevanju kako religija može pozitivno oblikovati emocionalnu i socijalnu dobrobit djece u ranoj dobi, pružajući im temelj za budući život.

2. Odgoj i oblikovanje vjere u djetetovom životu

2.1. Vjerski odgoj predškolske dobi

Kako bi definirali što je to vjerski odgoj predškolske dobi, prvotno je potrebno ustanoviti što je općenito predškolski odgoj i obrazovanje. Odgoj je proces u kojoj čovjek prenosi svoja prethodna iskustva na druge naraštaje (Vukasović, 2000). Naime, prema Ministarstvu znanosti i obrazovanja rani i predškolski odgoj obuhvaća zakone i podzakonske aktove kao i odgoj i obrazovanje i samu skrb o predškolskoj djeci koje se postižu programima odgoja i obrazovanja, zdravstvene zaštite, prehrane i socijalne skrbi (URL 1). U dječjem vrtiću se ostvaruju: „redoviti programi njege, odgoja, obrazovanja, zdravstvene zaštite i unaprjeđenja zdravlja djece i socijalne skrbi djece rane i predškolske dobi koji su prilagođeni razvojnim potrebama djece te njihovim mogućnostima, programi za djecu rane i predškolske dobi s teškoćama u razvoju, programi za darovitu djecu rane i predškolske dobi, programi na jeziku i pismu nacionalnih manjina, programi predškolce i drugi odgojno-obrazovni programi“ (Zakonu o predškolskom odgoju i naobrazbi, 2022). Također, važno je istaknuti da se prema navedenom Zakonu predškolski odgoj postiže prema razvojnim osobinama i potrebama djece kao i socijalnim, kulturnim, vjerskim i drugim potrebama kako djece tako i obitelji. Važno je istaknuti kako je odgoj elementarna ljudska kategorija i potreba, a dijete se rađa bez znanja i iskustva, te se unutar odgojno-obrazovnoga procesa treba izgraditi u autonomnu ličnost. U tom segmentu posebno je važna uloga odgajatelja s kojima se dijete susreće i njihova kompetentnost kako bi se ispunili odgojni ciljevi. Odgojem se podrazumijeva sustavan, organiziran i namjeren utjecaj na čovjeka koji za cilj ima usvajanje znanja, kulture, tradicije, jezika, ali svakako i vrijednosti jednoga društva, pri čemu je važno istaknuti da početak institucionalnog odgoja jest u predškolskim ustanovama (Musa, Jovanović i Šimunović, 2023).

Vjerski odgoj pruža razvojnu metodu odgoja i obrazovanja koja je utemeljena na duhovnosti čovjeka. Bezić (1996) navodi definiciju da je kršćanski odgoj „briga odraslih kršćana (Crkve) kako bi mladi kršćenici postali zreli i potpuni kršćani.“ Najbolje možemo to vidjeti kroz Bibliju, ulogu odgojitelja možemo vidjeti kroz Boga kao oca, Krista kao učitelja i uzora, a Duha svetoga kao prosvjetitelja. Kršćani gledaju na odgoj kao važan religiozni posao i zadatak koji zahtijeva posebne metode odgoja. Molitva, sakramenti, razmatranje, liturgija su samo jedno od mnogih duhovnih metoda koji odvaja „uobičajan“ odgoj od katoličkog. Kršćanski odnos nije samo društveni, personalni i religiozni proces već se širi u svim

odgojnim dimenzijama. On može pružiti duboku podršku ljudskoj naravi i njenim potrebama. Kristova poruka usmjerava se na osobni rast, etičke vrijednosti i razvoj međuljudskih odnosa, naglašavajući važnost ljubavi, milosrđa i pravde. Povezivanje s božanskim ne samo da ispuni ljudsku potrebu za smislom, već i potiče razvoj osobnih vrijednosti koje su ključne za izgradnju zdravih odnosa i zajednica. Također, ova vrsta odgoja može pomoći djeci da prepoznaju i cijene ljepotu svijeta oko sebe, potičući ih da postanu odgovorni i empatični članovi društva (Šimunović, 2003).

Posebnosti kršćanskog odgoja koji predstavlja savršen spoj i sklad duhovnog i tjelesnog odgoja su:

1. Pojam Boga je na prvom mjestu od kršćanskih istina. On je Trojstveni Bog na kome se temelje pojmovi utjelovljenja, otkupljenja i zajedništva i crkvenosti koji su od velike važnosti za kršćanski odgoj. Važna je kršćanska istina o Bogu, on odgaja djecu Božju, stvoreni smo na „sliku i presliku Božju“
2. U evanđeljima je opisan Isusov ljudski odgoj. Kršćanski odgoj je nasljedovanje i dozrijevanje u njegovoj punini
3. Karakteristika kršćanskog odgoja je što se on događa u milosti Božjoj (Bezić, 1996:77).

Opći ciljevi se ne razlikuju u kršćanskom odgoju i „općem“ no specifičnost kršćanskom odgoju daje njegova savjest. Djecu je teško uputiti pravim etičkim vrijednostima bez prethodnog odgoja svijesti. Za razvoj te svijesti potrebna je vjerska motivacija koja je rođena iz ljubavi Božje i ljubavi rođene iz vjere u Boga i tek tada se može ostvariti cilj, a to je slava Božja i ljudski spas. Formuliranje kršćanske pedagogije izražena je u zrelosti krštenika i njegovoj potpunosti kršćanstvu odnosno prema autoru Beziću (1996) prema Gottleru duševnoj i tjelesnoj zrelosti za sve vrednote naravnog i nadnaravnog reda. Zrelost je izražena prema sljedećim sposobnostima:

- Sposobnost postavljanja pitanja odnoseći se prema egzistenciji čovjeka
- Sposobnost pronalaženja odgovora na prethodno pitanje u svojoj kršćanskoj vjeri
- Sposobnost upravljanja života u skladu sa svojom kršćanskom vjerom

2.2. Obilježja odgoja u vjeri

Crkva se od početka brinula, ne samo za potrebe i načela odgoja, već i za praksu kršćanskog odgoja, otvaranjem odgojnih ustanova i stručnu izobrazbu odgojitelja. Pokazatelj usavršavanja odgojne prakse možemo vidjeti u mnoštvo otvorenih župskih, kaptolskih, srednjih i viših učilišta, sjemeništa, internata. Danas je program vjerskog odgoja dostupniji iz razloga što se provodi i u gradskim i u općinskim predškolskim ustanovama.

Svaki odgoj sadrži svoj proces. On se sastoji od mnoštvo uspona i padova, uspjeha i neuspjeha kako bi čovjek došao do punine čovještva. To je proces međusobnog primanja i davanja. U svojoj vremenskoj dimenziji polazi od biološkog procesa odnosno othranjivanja života, najprije fizičkog pa tek onda psihološkog procesa. Čovjek ne može biti odgojen ako nije njegovana i njegova duhovna komponenta. Čovjek se smatra zrelim tek onda kada mu je potpuno formirana ličnost (Bezić, 1996).

Nadalje, potrebno je istaknuti kako Bezić (1966) smatra da je odgoj potreban kako bi se dijete razvilo u odraslog čovjek na intelektualnoj, duhovnoj i tjelesnoj razini. Odgoj predstavlja ljudsku, biološku i fizičku, psihičku, moralnu, društvenu i vjersku potrebu ili tjelesnu i umnu potrebu. Ljudska potreba se odnosi na odgoj a ne uzgoj (kao kod biljaka i životinja), dok je biološka i fizička potreba jer je djetetu potrebna hrana ili primjerice toplina. Psihičku potrebu je potrebno zadovoljiti jer je dijete radoznalo, znatiželjno za svijet koji još nije istražen. Kultura je potrebna djetetu kako ne bi izumrla. Moralna potreba posebno je važna za raspoznavanje dobra i zla. Društvena potreba je značajna jer je čovjek društveno biće gdje se razvija osobnost. Vjersku potrebu posebno je važno istaknuti s obzirom na temu rada, a njen značaj je u tome što je dijete stvoreno na sliku i priliku svoga nebeskog Oca, pa takva slika se usavršava kršćanskim odgojem. Također, odgoj djece obuhvaća u potpunosti i kršćansku vjeru bez koje se čovjek u cijelosti ne bi mogao usavršiti.

Vjerski odgoj i obrazovanje se provodi u odgojnim skupinama koji se razlikuju po dobi (od prve godine života pa sve pa do polaska u školu (predškolu)) ili mogu biti mješovite. S obzirom na djetetove godine, program se prilagođava kako bi se njegovao odnos prema drugim koji predstavlja temelj za razvoj između djeteta i Boga (Hrvatska biskupska konferencija, 2015). Taj program se odvija s obzirom na djetetov boravak u dječjem vrtiću koji može biti:

1. Cjelodnevni (desetosatni) program koji izvode odgojiteljice koje imaju dodatnu teološko-katehetsku izobrazbu i redovnice koje uz pedagošku spremu imaju i teološko-katehetsku spremu stečenu kroz početak redovničke formacije.
2. Kraći poludnevni program odnosno program u trajanju od pet sati
3. Kraći program vjerskog odgoja koji se može izvoditi kroz redoviti program (jednom ili dva puta tjedno. Situacijski, prigodno ali ne više od tri sata dnevno) uz suglasnost roditelja na priključivanje djeteta u navedeni program. Postoj i situacija u kojoj se osniva posebna skupina koja želi pohađati program vjerskog odgoja, koja se provodi nakon 15 sati ili nakon redovitog programa vrtića, u kojoj izvode vjeroučitelji ili katehete kao vanjski suradnici (priznaje se studiji vjeroučitelja koji uključuje kolegij Religiozni odgoj djece predškolske dobi i metodičke vježbe u vrtićima) (Mohorić, 2017).

Na temelju Programa vjerskog odgoja predškolske djece u izvan obiteljskim uvjetima (1992.) koji sadržava koncepcije, ciljeve, metodička načela i prijedloge za provođenje vjerskog odgoja u javnim vrtićima, te karakterizira ga humanističko polazište i otvorenost prema vjerskom horizontu, razvio se koncept vjerskog odgoja koji ima tri temeljna obilježja:

1. Usmjerenost na cjelovitost razvoja nasuprot funkcionalnosti odgoja i obrazovanja
2. Osposobljavanje djeteta za cjelovit i višedimenzionalan doživljaj svijeta nasuprot redukcionističkim viđenjima i tendencijama
3. Iskustveno otkrivanje različitih dimenzija nasuprot intelektualističkom prenošenju vjerskih istina (Mohorić, 2017:65).

Osnovni biblijski-teološki sadržaji se podudaraju s porukama mjerodavnim humanističkih sadržaja, a to je na šest životnih područja: Ja, Mi, Svijet, Jezik, Crkva i Biblija. (Hrvatska biskupska konferencija,1994) Ta područja su pomoć kako bi se integrirao vjerski odgoj u redoviti program: pronalaziti sebe, stvarati pozitivnu sliku o sebi, utvrđivati se kao osoba, uspostaviti pozitivne osobe sa sobom, svijetom, Bogom kojeg je Isus objavio kao ljubav (Hoblaj, 1993).

2.3. Ciljevi i zadaće programa

Njegov početak provođenja vjerskog odgoja započeo je na prvoj javnoj raspravi o vjerskom odgoju predškolske djece koje se odvijalo 1991. godine. Na tom skupu nastala je ideja o programu vjerskog odgoja za djecu predškolske dobi u izvanobiteljskim uvjetima koja

se naposljetku ostvarila te omogućila roditeljima sudjelovanje u organizaciji djetetova odgoja glede slobode izbora u odgojno-obrazovnom programu, oblicima rada, koncepcija i slično (Jurić, 2023). Tijekom 1992. godine radna grupa za predškolski odgoj Komisije Katehetskog vijeća Biskupkse konferencije za katehetski plan i program načinili su okvirni Program vjerskog odgoja predškolske dobi u izvanobiteljskim uvjetima sa željom da se vjerski odgoj integrira u novi sustav prikazujući koncepciju, ciljeve i metodička načela kao temeljna polazišta (Hrvatska biskupska konferencija, 1994). Predškolski odgoj stavlja cjelovitost djetetova bića u centar, a u tu cjelovitost bitan je i vjerski odgoj. Sveto pismo, Tradicija i dokumenti crkvenog učiteljstva predstavljaju polazišta za ovaj odgoj. No, koliko su bitni i crkveni dokumenti toliko i međunarodni i državni dokumenti koji obećavaju ostvarivanje predškolskog odgoja, temeljeći se naravno na pravima i slobodi djeteta (Hrvatska biskupska konferencija, 2014).

Program se temelji na različitim dokumentima i smjernicama koje usmjeravaju u ostvarivanju katoličkog odgoja putem koncepiranja, programiranja i planiranja, a one su: Gravissimum educationis (Deklaracija o kršćanskom odgoju, 2014.) , Katekizam Katoličke crkve (1994.), Radosno naviještanje Evanđelja i odgoj u vjeri (1983.), Ugovor između Svete Stolice i Republike Hrvatske na području odgoja i kulture (1997.), Ugovor o katoličkom vjeronauku u javnim školama i vjerskom odgoju u javnim predškolskim ustanovama između Vlade Republike Hrvatske i Hrvatske biskupske konferencije (1999.), Program katoličkog vjerskog odgoja djece predškolske dobi (2001.), Prijedlog koncepcije razvoja predškolskog odgoja i Programsko usmjerenje odgoja i obrazovanja predškolske djece (1991.), Program vjerskog odgoja predškolske djece u izvanobiteljskim uvjetima (1994.), Opća deklaracija (1984.), Deklaracija o pravima djeteta (1959.), Konvencija o pravima djeteta (1989.), Nacionalni program odgoja i obrazovanja za ljudska prava (1999.), Ustav Republike Hrvatske (1992.), Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanja (2007. i 2013.), Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe (2008., 2010. i 2014.), Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje (2011.), Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije (2014.) te naposljetku Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanja (2015.) (Hrvatska biskupska konferencija, 2015).

Cilj programa čini spoj Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje i usmjerenja na približavanju djece s Bogom i životom Isusa Krista. One potiču cjelovit i zdrav rast i razvoj djeteta i njegove osobnosti: tjelesna, emocionalna, socijalna,

intelektualna, moralna i duhovna i obogaćuju intelektualni, društveni, moralni, duhovni i motorički razvoj djece poput: znanja, identiteta, humanizma i tolerancije, odgovornosti, autonomije i kreativnosti. Ukoliko je cilj ispunjen, budućnost ovog društva će se bazirati na prepoznavanju i prihvaćanju tuđih potreba, poštivanju različitosti, te naposljetku podizanju kvalitete cjelokupne zajednice na duhovnom, materijalnom i moralnom nivou (NKRPO, 2014:24). No, ona se također sastoji zadaća koje promiču i razvijaju religiozne dimenzije djeteta osposobljavajući ga za življenje vrijednosti Evanđelja, stvaranje komunikacije s Bogom pomoću molitve, pobuđivanje duhovne snage za božanstveno doživljavanje ljudskog života i svijeta, pobuđivanje znatiželje za radost prema Bogu putem stvaralaštva, molitva i slično (Hrvatska biskupska konferencija, 2014).

U Republici Hrvatskoj postoje nekoliko modela prožimanja vjerskog odgoja u cjelokupnom odgojno-obrazovnom radu ili aktivnostima s djecom predškolske dobi:

- „Model ugrađivanja vjerskog odgoja“ je najrašireniji model u kojem odgojitelji, bez posebnog programa, provode aktivnosti tematski vezane za vjeru poput blagdana i događanja (Božić, Uskrs; Sv. Nikola, Sv. Luca). Ovakvim tipom aktivnosti zadovoljavaju se dječje potrebe te se širi znanje i vještine vezane za određeni blagdan.
- Model provođenja s verifikiranim vjerskim programom je program koji je dodjeljen odgojitelju te je verificiran od vlasti i poslanjem mjesnog biskupa.
- Uz navedene „standardne“ redovite vjerske programe koji se provode u odgojno-obrazovnim ustanovama, također se primjenjuju i alternativni programi koji su najučestaliji u privatnim dječjim vrtićima, od kojih su katolički najprihvatljiviji programi Montessori, Waldorf, Agazzi i Reggio (Jurić. 2023).

3. Obitelj – prva odgojna zajednica

Obitelj je prva zajednica koja pruža sadržaje odgoja i socijalizacije i gdje se izgrađuje ličnost djeteta (Stevanović, 2000:10). Neizostavni dio čovjeka, bez kojeg ne može, je obitelj, društvo i škola te Crkva koja je odgojitelj kršćanstva. Otkako postoji kršćanstvo, dom je prva odgojna institucija. Roditelji odgajaju svoju djecu na svoju sliku i priliku iz čega proizlazi i stara uzrečica „Kakav roditelj takvo i dijete“ (Bezić, 1996: 223). Obiteljski odgoj ima neizmjernu prednost jer se on temelji na prirodnoj vezi između roditelja i djeteta. Kada muž i žena dobiju dijete, tada se rodi i jedan prirodni instinkt koji povezuje dijete i njih. Njihov pedagoški zadatak i nije neka nepoznanica iz razloga što su gotovo svi roditelji prošli kroz roditeljski odgoj. A kako bi odgoj bio upotpunjen, potrebna je međusobna uključenost supruga i žene. Religiozni temelji, koje se stvara brakom, pomažu roditeljima kako bi izveli dijete na pravi put, kako bi pronašli način kako dobiti djetetovo povjerenje i kako bi mogli biti oslonac za vrijeme teških trenutaka. Opravdano je i spomenuti kako je važan odnos djece prema roditeljima, što ih obvezuje i Božja zapovijed koja glasi: „Poštuj oca svoga i majku svoju da imadneš dug život na zemlji koju ti da Jahve, Bog tvoj.“ Također i u Ponovljenom zakonu nadodaje se i „...kako ti je Jahve, Bog tvoj zapovjedio...“ Ova zapovijed nalaže da djeca pokažu zahvalnost i poštovanje roditeljima kao što i pripada Bogu (Jurić, 2023).

Često se smatra da roditelj, ispunjavanjem materijalnih uvjeta, pokazuje svoju ljubav djetetu. To je bitna sastavnica rasta i razvoja, prvenstveno zdravlja, pa odgoja i obrazovanja jer djeci je potreban krov nad glavom, hrana za stolom, igračke i slikovnice za igru, no nju mogu osigurati i ljudi koji nisu dio obitelji. Ne kaže se uzalud: roditelj je roditelj. Onaj koji je uključen u cjeloviti razvoj djeteta što uključuje i brigu i ljubav, emocionalnu privrženost jer ne postoji veće ljubavi od ljubavi roditelja (Stevanović, 2000). Prvi mjeseci i godine su jako važne za dijete jer ono predstavlja razdoblje koje je ključno za postavljanje temelja da se dijete razvije u moralnog i religioznog čovjeka. Za to su najviše zaduženi roditelji, njihova uloga je od velike važnosti jer osigurava djetetu svijet vjere, ljubavi i sreće (Šimunović, 2003).

Iako je kršćanstvo najveća religija u Europi, u posljednjim desetljećima 20. stoljeća nastaju trendovi koji se ne poklapaju tradiciji i kršćanskom (tako i katoličkom) vjerovanju: izvanbračne zajednice, opadanje interesa za sklapanju obitelji, rođenje izvan obitelji, rastave, drugi pa i treći brakovi, obitelj s jednim roditeljem kao i jednospolni brakovi. U takvoj

sredini, u kojoj se ističe individualizacija osobe odnosno samoostvarenje osoba, gubi se tradicionalni smisao obitelji koja nema funkciju društva i djece (Baloban, 2004).

Na žalost, svi trendovi se javljaju i u Hrvatskoj, iako u znatno manjem broju u usporedbi sa Sjevernim državama. Sve se manje ljudi odluči na sklapanje braka, to danas možemo vidjeti po selima u kojima je veliki broj neoženjenih mladića. U Danskoj i Švedskoj postoje veliki broj rastava brakova i rođene djece izvan braka, što je u Hrvatskoj manje. Dok se u Sjevernoj i Zapadnoj Europi rastavlja svaki treći brak, u Hrvatskoj se stabilizirala u odnosu 6(5). Za razliku od ostatka europskih zemalja gdje se u pojedinim državama rađalo preko 40% djece nevjenčanih roditelja, u Hrvatskoj je 90% slučajeva da se dijete rodi u bračnoj zajednici (Baloban, 2004).

3.1. Stilovi roditeljskog odgoja

Svaki roditelj ima svoj način na koji odgaja svoje dijete, no generalno Berk (2015) dijeli stilove roditeljskog odgoja na:

- Tradicionalni odgojni stil,
- Autoritativni odgojni stil,
- Autoritarni odgojni stil,
- Permisivni odgojni stil,
- Indiferentni odgojni stil.

Tradicionalni odgoj djeteta podrazumijeva unaprijed definirane i spolno podijeljene uloge. U tom slučaju majka je ta osoba koja „drži tri ćoška“ i podiže dijete i pruža mu bezuvjetnu ljubav, dok otac je „glava kuće“ i predstavlja ulogu modela u vanjskom svijetu. Stoljećima majke su učile „kako biti majke“ od svojih majki, odnosno s koljena na koljeno. Tada je roditeljima bilo točno određeno što je dobro, a što ne. Danas, roditeljstvo podrazumijeva ideju majke i oca kao ravnopravnim i jednako važnim učesnicima odgoja i obrazovanja djeteta. Danas postoje mnogo različitih izvora informacija koji doprinose u razvoju i odgoju djeteta. Danas je roditeljski zadatak da roditelji zadovolje primarne potrebe, osiguraju sigurnost i u isto vrijeme dopustiti i poticati dijete na istraživanje okoline u kojoj se nalazi uz određenu kontrolu i disciplinu (Pernar, 2010). Roditelji trebaju znati uvažavati razvojnu spremnost djeteta, preferirati nagrađivanja nad kaznom, izražavati ljubavi, biti dosljedni s postavljanjem pravila, otvoreno komunicirati i dopustiti slobodu djeteta u samostalnom davanju odluka. Ako dijete pokušava usvojiti vještine koje su prekomplikirane

za njega, stvori se frustracija ne samo kod djeteta, već i kod roditelja i iz tog razloga važno je da roditelji znaju njihove psihološke i fiziološke granice. Davanjem kazni dijete ne mijenja svoje ponašanje. Razgovor odnosno pojašnjavanje posljedica vlastitih postupaka predstavlja puno bolju metodu. Takvim pristupom ne ugrožava se odnos između roditelja i djeteta i istovremeno se ne ugrožava njegovo samopouzdanje. Dokazano je kako je nasilje pokretač emocija koje nazivamo negativnim (strah, mržnja, gađenje..). U procesu usmjeravanja djeteta na donošenje dobrih odluka, roditelji bi trebali dati kritiku samo na ona ponašanja s kojima se ne slažu, a ne na cjelokupnu ličnost. Razgovorom i adresiranjem ponašanja zadovoljit će se jasnoća i pravila. Djetetu je potrebno dati određenu slobodu u kojem će ona istraživati i stvarati znanja putem iskustva (ponekad su to i greške) ali samo do mjere u kojem se neće ugrožavati fizički i psihički razvoj. Stilovi odgoja predstavljaju mješavinu različitih roditeljskih ponašanja koje se pojavljuju u različitim situacijama. Diana Baumrind je, kroz različitih nizova istraživanja, ustanovila tri značajke koje razlikuju učinkoviti stil od onih manje učinkovitijih:

1. Prihvatanje djeteta i uključenost u njegov život što daje odraz ostvarene emocionalne veze s djetetom
2. Kontrola djeteta čiji je rezultat zrelije ponašanje
3. Davanje autonomije gdje se potiče dječje samopouzdanje

Autoritativni odgojni stil predstavlja najbolji pristup koji uključuje veliku uključenost i prihvaćanje, prilagođene kontrole i dolično davanje autonomije. Autoritativni roditelji predstavljaju idealne roditelje kroz toplinu, pažljivost i osjetljivost koje upućuju svojoj djeci. Uspostavljaju kvalitetnu emocionalnu vezu s djetetom, a istodobno provode razumnu kontrolu kroz disciplinu koje se odražava kao trenutak za učenje kako bi potaknuli samoregulaciju djeteta. Također, daju djeci slobodu da odlučuju u područjima u kojima je spremno donositi odluke odnosno daju autonomiju. Kroz razgovor potiču izražavanje emocija (Berk, 2015).

Autoritarni odgojni stil podrazumijeva nisku uključenost i prihvaćanje, visoku kontrolu i nisko davanje autonomije. Autoritarni roditelji se prikazuju kao hladne osobe koje odbacuju svoje dijete te mu se ruga i kritizira. Da bi uspostavili kontrolu, roditelji se koriste metodama vikanja, kritiziranja i prijetnje. Ne dopuštaju djetetu izbor i slobodu donošenja odluka, već to čine za njih te očekuju da će dijete prihvatiti njihovu naredbu bez pitanja, u suprotnome koriste metode sile i kazni. Djeca takvih roditelja razvijaju se u nesretne i

nesamostalne osobe s niskim samopoštovanjem i samopouzdanjem. Često su neprijateljski nastrojena, frustrirana te koriste silu ako ne dobiju željeno (Berk, 2015).

Permisivni ili popustljivi odgojni stil uključuje prihvaćanje ali ne i uključenosti te karakterizira ga premalo kontrole. Permisivni roditelji dopuštaju djeci da donose odluke kada za to nisu spremni, npr. djeca mogu gledati na mobitel koliko god žele, jedu slatkiše u količini koja im odgovara. Djeca koja su odgojena pod ovakvim stilom su neposlušna, impulzivna i buntovna, odnosno „razmažena“. Poput djece čiji roditelji koriste više kontrole (Autoritarni stil), ona su zahtjevna i nesamostalna te pokazuju antisocijalno ponašanje (Berk, 2015).

Neuključeni, indiferentni ili zanemarujući odgojni stil kombinira nisko prihvaćanje i uključenost malo kontrole i ravnodušnosti o pitanju autonomije. Roditelji ovoga stila nisu emocionalno uključeni te su često depresivni i anksiozni čime nemaju snage i vremena za djecu. Ne koriste strategije za ostvarivanja dugoročnih ciljeva (socijalna ponašanja, slušanje i uvažavanje mišljenja...) (Berk, 2015).

3.2. Zadaće kršćanskih obitelji

Bračno zajedništvo predstavlja korijen iz kojeg se širi obiteljsko zajedništvo roditelja i djece, braće i sestara i ostatak ukućana. Takvo jedinstvo se s vremenom kroz ljubav produbljuje i učvršćuje i stvara obiteljsku zajednicu. Kršćanska obitelj je pozvana da ostvari i izvorno zajedništvo koje potvrđuje ljudsko življenje zajedništva (Ivan Pavao 2, 1997). Obitelj tada postaje duša koja obogaćuje odgoj sa vrednotama dobrote, nesebičnosti, duha žrtve koji su najdragocjeniji darovi ljubavi (Aračić, 2017:116). Obitelj ili „Crkva u malom“ je prva odgojna sredina u kojoj dijete odrasta. Življenjem kršćanskog života podrazumijeva njegovanje vjere, prakticiranje molitve i održavanje vjerskih obreda (Vukasović, 1994). Obitelj predstavlja mjesto ostvarenja životnih iskustava, mjesto koja predstavlja temelj za naredna učenja. To je mjesto prihvaćanja i povjerenja u život gdje se stječe iskustvo ljubavi, pravednosti, dobrote, opraštanja, poštivanja, mjesto mogućnosti ispravljanja pogrešaka, pružanje pomoći (Hoblaj, 2006).

Na samom početku djetetovog života, prije nego što dijete ima slobodu u donošenju odluka, ono primi sakrament krštenja. Zahvaljujući ljudskim pravima, roditelji imaju vjersku slobodu i pravo vjerskog odgoja svoga djeteta čime ustanovljujemo da je djetetu, od samog

početka određena vjera gdje ostvaruje prvi kontakt, prvu vezu između Boga i djeteta, te je ona prekretnica za upoznavanje Boga (Vukasović, 1994). Roditeljska uloga je da „javno ispovijeda, svjedoči i širi „evanđeosku istinu“ čime ne samo da zadovoljava vjersku potrebu već i građansku. Pomaganje drugima u nevolji, prisvajanje djece, rad u katehizaciji samo su neki od primjera u kojem katolik njeguje svoju vjeru, pridonosi zajednici te stvara dobar primjer svome djetetu (Vukasović, 1994:37 prema Brajčić 1990). „Od njih se očekuje da stvore takvo obiteljsko ozračje – prožeto ljubavlju i odanošću prema Bogu i ljudima – koje će pridonijeti cjelovitome osobnom i društvenom razvoju djece.“ (Jurić, 2023:191).

Odgaj mora težiti u smjeru odgoja djeteta kao dobrog čovjeka a da bi se to ispunilo potrebna je integracija odnosno spoj duha i tijela gdje odgoj mora obuhvatiti obje sastavnice. On mora biti svestran, savršen, trajan, potpun. Vjerski odgoj predstavlja krajnju svrhu odgoja. Prema tome dijete nije samo stvorenje Božje niti je samo njegova slika, već je ono dijete Božje. Specifikacija vjerskog odgoja je što se stvara odnos ne samo prema Ocu, već i Sinu i njegovom Duhu koji predstavlja najbolji model za dijete. Svoj duševni razvoj proživljuju u Duhu Svetom koji je najbolji odgojitelj i koji uči o kreposti, milosti, dobroti (Bezić, 1990).

U integralni odgoj spada i vjerski odgoj djeteta. Dijete je znatizeljno biće koje ispituje sve, stoga se propituje za Boga, anđele, postanak stvari, život pa tako pokojnike i smrt. Zanimaju ga sadržaji iz Biblije, kao i odlazak u crkvu, blagdane i rado moli (Bezić, 1989:70). Važno je dijete upoznati sa svojom kulturom i načinom njegovanja kršćanskih običaja. Kroz iskustvo svakodnevnog života izgrađuje se običaj koji se očituje kroz znakove, simbole, obiteljske rituale, pripovijedanje, slavljenje, molitvu i sudjelovanje u liturgijskom životu u Crkvi. Vjera se rađa u njegovom okruženju. Ako se dijete nalazi u obitelji koja njeguje svoju vjeru, i samo dijete će učiniti isto. Njegova vjera se snaži poukom, odnosno prepričavanjem priča iz Biblije Molitva je od velike važnosti za djecu. Moli se svaki dan, najprije ujutro, prije jela i navečer. Djecu nikada ne treba tjerati na molitvu, već mu pružiti zajedničku molitvu. Oni vole molitvu u obliku pjesme, pa i uspavanke (za najmlađe). Najviše su skloni molitvama o anđelu čuvaru. Djeca polako uče molitve napamet, pa tako i prihvaćaju obrasce vjere (Bezić, 1989). Uz svakodnevnu molitvu, važno je slaviti i kršćanske blagdane od kojih je važan Božić i Uskrs (jaslice, božićno drveće, Isusov grob, uskrsna jela, svečani ručak) ali se doživi i bolest i odlasci najmilijih s ovoga svijeta (Hoblaj, 2006). Također razvijanje zdravih navika djece kako bi i oni sami izgrađivali, odnosno sve što se događa u jednoj obitelji treba biti poznato, uspoređeno sa drugim obiteljima kako bi se izmijenila iskustva, ponovo otkrivalo običaje, slavlja, pripovijedanje i igre (Jurić, 2023).

Briga za djecu u prvim mjesecima i godinama djetetovog života su od velike važnosti. Sigurnost, sklad i ljubav u obitelji su odlučujući faktori koji pomažu djeci da razviju pouzdanje u život i uređivanje istog. Ako prethodno naglašenih faktora nema te se prijeti djeci s Bogom ili ako ga se prešućuje, djeca neće moći prihvatiti Boga kao svoju stvarnost (Jurić, 2023). Kako bi dječji ulazak u svijet sreće, kvalitete, prijateljstva, odgovornosti bio što kvalitetniji, Crkva u Hrvatskoj svojim teološko-pedagoškim znanjem i vještinama pomaže djeci i roditeljima na što boljem i kvalitetnijem djetinjstvu jer ono uvelike ovisi o budućnost samog društva (Jurić, 2023:60 prema Šimunović). Najčešće samom početku svog životnog puta, dijete prima sakrament krštenja koje je „ulaznica“ za ulazak u kraljevstvo Božje., Danas velikom broju predškolske djece nedostaje vjerska obiteljska potpora. Postoji mnogo razloga od društvenih nestabilnosti, nepohađanje škole ili vrtića, ili kako autor nalaže „krivih“ roditelja jer ne prakticiraju vjerske običaje i obveze, u takvim situacijama Opći direktoriji pruža pomoć roditeljima i zajednici kako bi uputila djecu na životni put s Bogom (Jurić, 2023).

U mnogim službenim općim i nacionalnim katehetskim dokumentima nude se razni savjeti ali se i opisuju uloge koje roditelji imaju kako bi doprinijeli kvalitetnom odgoju djeteta u kojem će stvoriti neraskidivu vezu s Bogom. Od tih dokumenata važno je istaknuti:

Tekstovi u Starom zavjetu indirektno izriče djece, a posebice prvorodenaca, kao Božjim darom, blagoslovom i savezom s Izraelom. Uloga obitelji u vjerskom odgoju i obrazovanju djece događala se putem pouke koja se prenosila usmenim putem i sadržavala je tri važna područja: religiozno, odabir životnog zvanja i ratovanje. U Novom zavjetu, sva tri evanđelja predstavljaju djecu kao posebnu skupinu u Isusovom društvu. Markovo evanđelje učenici moraju položiti ispit na temelju Isusova učenja i shvaćanju naravi kraljevstva Božja, dok Matejevo i Lukino evanđelje opisuje kraljevstvo Božje kao poziv da se tu već i živi kako On zahtijeva (Jurić, 2023). Opći katehetski direktorij iz 1971. navodi da se religioznost i moralni život ne počinje stvarati u predškolskoj dobi, već od samog početka ljudskog života. Za primjer možemo uzeti krštenje djeteta, proces koji predstavlja temelj života vjere, za vrijeme kojeg dijete upija postupke i osjećaje svojih roditelja, katolika, i stječe iskustvo. Možemo odmah zaključiti kako roditelji imaju veliku ulogu u vjeri djece, stoga je svaki trenutak, koji roditelji posvećuju djetetu za cjelokupni razvoj, od dragocjene važnosti. S tim, roditelji moraju posvetiti djetetu emocionalnu potporu, razgovarati s njima i kada mu je potrebno trebaju mu biti na raspolaganju. Također, okruženje u kojem boravi nudi mu skrivene potencijale, religiozne i općeljudske, koje mu pomažu da samostalno upozna stvarnost.

Osobnost i samostalnost je nužna za postizanje moralnih krjeposti, s vremenom dijete spontano djeluje čime se rađa socijalni život i služenje Bogu i Crkvi. Time se rađa i želja i potreba za zazivanjem Boga te molitve svetoj Mariji. Direktorij nudi pomoć kršćanskim roditeljima kako bi postupci bili prilagođeni za određenu dječju dob (Jurić, 2023:56). Evangelii nuntiandi (1975.) navodi kako odgovornost pada na roditeljima kada se govori o vjerskom odgoju predškolske djece. Naime, kako i Crkva tako i obitelj mora biti mjesto gdje se evanđelje prenosi kako na druge članove tako i na djecu predškolske dobi. Apostolska pobudnica EN poziva mješovite brakove da u svoju obitelj navještaju Krista. (Jurić, 2023:57) Catechesi tradendae (1979.) govori da je ključni trenutak kada roditelji djecu upoznaju s Bogom. (Jurić, 2023:60) To se događa postepeno, od kratkih priča i molitvi pa sve do onih dužih. Za to je potrebno puno vremena kako bi biblijski sadržaji zaživjeli i postali dio dječje stvarnosti. Djeca na taj način, kroz silno poštovanje i ljubav, stvaraju odnos s Bogom. U apostolskoj pobudnici Christifideles laici (1988.) djeca označavaju simbol i sliku duhovnih i moralnih uvjeta koji su potrebni za ulazak u kraljevstvo Božje. To nam dokazuje Božja riječ koja glasi: „Zaista, kažem vam, ako se ne obratite i ne postane kao djeca, nećete ući u kraljevstvo nebesko. Tko god se dakle ponizi kao ovo dijete, taj je najveći u kraljevstvu nebeskom. I tko primi jedno ovako dijete u moje ime, mene prima.“ (Mt 18, 3-5; Lk 9,48) (Jurić, 2023).

3.3. Zadaće ostalih čimbenika za vjerski odgoj predškolskog djeteta

Obitelj ne sačinjava samo roditelje i djecu, već uključuje i širu obitelj koji sa svojim zajedničkim življenjem utječu na dijete. To mogu sačinjavati baku i djeda, stričeve i strine, rođake i rodice i slično (Bezić, 1996). Jako je lijepo kada unuci mogu provoditi vrijeme s bakom i djedom, kada se može razviti posebna veza puna ljubavi i povjerenja. Njihovim dobrim odnosom, roditelji mogu dobiti savjete od starijih i iskusniji što promiče djetetovom odgoju. Važnost povezanosti bake i djeda sa unucima je i naglašavao papa Franjo koji je ustanovio da je četvrta nedjelja u srpnju svjetski dan djedova, baka i starijih osoba na uzor spomena Joakima i Ane koji su bili Isusovi djed i baka (URL 4). No, ponekad u takvim obiteljima dolazi do problema odgoja. Neki članovi obitelji, ponajčešće bake i djedovi, prihvate odgoj djeteta kao svoj zadatak. Njihove namjere su većinom dobronamjerne, no njihovo upletanje zna imati loš utjecaj na dijete, kako bi se oni osjećali važno djetetu, pretjeranim maženjem, sentimentalnosti, obrane pred roditeljima te naposljetku i gaženje autoriteta roditelja.. Sestre i braća su nadopuna obiteljskog blaga. Naravno, kako i u svakim

odnosima, tako i u ovim postoje pozitivni (pomoć, igra) i negativni odnosi (ljubomora, nezrelost, egoizam...) Kako se ne bi narušio roditeljski autoritet pri životu s drugim ukućanima potrebno je što manji broj „odgojitelja“ u odgoju djeteta, te pedagoško prvenstvo ipak pripada roditeljima (Bezić, 1996).

Također, Hrvatska katolička mreža navodi veliku ulogu krsnog kuma u upoznavanju Boga i stvaranju posebne veze s Njim. Takve osobe se pažljivo biraju jer ona ima važnu ulogu u životu jer i on sam postaje njegov duhovni roditelj. On jamči za budući katolički odgoj djeteta, dužan je biti povezan s njim, brinuti se za njegovu duhovno dobro te poticati i odgajati ga na kršćanski odgoj. Kako bi postao krsni kum potrebno je da ispunjava i određene uvjete koje Katolička Crkva zahtjeva. Kum može biti osoba koja je navršila 16 godina, i on je dužan primiti sva tri sakramenta te ako je crkveno vjenčan predložiti i vjenčani list (samo sklopljena kanonska ženidba). Kum ne može biti osoba koja je rastavljena, ima sklopljen civilni brak ili živi u vanbračnoj zajednici. Ispunjenjem ovim zahtjeva, krsni kum dokazuje ozbiljnost svoje uloge i zadaća da izvede dijete na pravi put (URL 2).

4. Odgojitelji u vjerskom odgoju djece

4.1. Pristupi vjerskom odgoju

Odgojitelji su, uz dječji vrtić, ravnatelja i stručnih suradnika, nositelji i izvršitelji Programa vjerskog odgoja predškolske djece. Stručno osposobljeni i kompetentni odgojitelji predškolske djece kao i vjeroučitelji mogu učestvovati u provedbi kraćih programa ukoliko nema dodatno educiranih odgojitelja na raspolaganju. Ovisno o trajanju programa odgojitelji mogu ali i ne moraju imati teološko-katehetsko doškolovanje i mandat pa tako za rad u cjelodnevnom programu potrebno je osigurati oba odgojitelja predškolske djece sa završenim doškolovanjem i mandatom, dok za rad u skupini poludnevnog programa potreban je samo jedan odgojitelj sa navedenim kriterijima, dok drugi ne mora imati. Za rad u kraćim programima koji se provodi u sklopu redovnog programa je potreban vjerski kompetentan odgojitelj, a za provođenje izvan redovnog programa potreban je vjeroučitelj ili kateheta s pedagoško-psihološkom naobrazbom. Odgojiteljima pomažu „unutarnji“ suradnici (stručna služba, ravnatelj...) i vanjski savjetnici pri planiranju, savjetovanju, vrednovanju, promicanju Programa (Hrvatska biskupska konferencija, 2015).

Dječji vrtić ima za zadatak opskrbiti prostore dječjeg vrtića kako bi bili poticajno izazovni i primjereni dobi djeteta. Odgojitelji imaju za zadatak sve poticaje prilagoditi djeci po njihovim potrebama i interesima, kako bi učinili učenje puno zanimljivije i zabavnije. Dnevni boravak je prostor gdje djeca provode najviše vremena i ona sadržava razne centre koje su podijeljene prema njihovim dobrobitima koja osigurava cjelovit razvoj, odgoj i učenje (Nacionalni kurikulum za radni i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015). Kada je u pitanju vjerski odgoj, potrebno je da se dnevni boravak opremi s vjerskim sadržajima kako bi djecu približili k Bogu. Pa tako dnevni boravak sadržava kutić za vjerski odgoj koji sadrži centar za čitanje i pisanje (Bibliju i slikovnice vjerskog sadržaja), centar za stolno-manipulativne igre (puzzle, umetaljke, slagalice s vjerskim sadržajem), centar za opuštanje (filmovi) te interaktivne igre s vjerskim sadržajem. Također, kroz sobu je moguće vidjeti razne kršćanske simbole (križ, svijeća, kip, slike...) koje na indirektan način spaja djecu s Bogom (Hrvatska biskupska konferencija, 2015).

Iznimno je važno istaknuti značaj odgajatelja u odgojnome procesu djece. Prije svega potrebno je ovladati umijećem odgajanja i da odgajatelj odgojni proces realizira čitavim svojim bićem. Također, kvalitetno odgojno djelovanje nije moguće postići isključivo

teorijskim znanjem i informiranjem, već se ističe potreba ka implementaciji novih metoda u odgojnoj praksi kojima se stvaraju uvjeti za osvještivanjem ličnosti svakog pojedinog odgajnika. Odgoj uistinu treba živjeti kao jedan prije svega kreativan čin unutar kojeg prevladavaju osjećaju, intuicija, kao i intelekt. Kako bi sam odgojni proces bio uspješan potrebno je spoznati da pozitivni ishodi odgoja ovise o spontanim interakcijama koje se prije svega izgrađuju temeljem komunikacijskih veza među subjektima koji u njemu djeluju (Bratanić, 1993).

Odgojitelj je, uz roditelje, ključna osoba u djetetovom životu koji aktivno sudjeluje u njegovom razvoju. Uz pomoć njegovih kompetencija, dijete se prilagođava u vrtiću, lakše usvaja znanja i vještine i samim time se uspješno odvija odgojno-obrazovni proces (Slunjski, 2003:25). Njegove kompetencije podrazumijevaju sposobnost prilagodbe čime zadovoljava individualne potrebe svakog djeteta što je vrlo kompleksan proces. Sa svojim znanjem, iskustvom i kompetencijama brzo identificira potrebe djece, poput darovite djece i djece s teškoćama u razvoju, te postupa u skladu dobrobiti razvoja istih. Također, potrebna je stabilna etička i zrela emocionalna ličnost jer se djeca vrlo brzo i lako vežu za svoje odgojiteljima čime poprimaju i njihove karakteristike ponašanja. Iako su bitni i zdravstveni status, kreativnost (u glazbi, likovnosti i sceni), govorne sposobnosti bitan je i vanjski izgled, odgojitelj koji će biti nasmijan, veseo i uredan privući će djecu. Djetetova narav posjeduje otvorenost za duhovne stvarnosti čime odgojitelj, prateći njegov put sazrijevanja u vjeri, poprima karakteritika duhovnog odgojitelja. Za to mu pomažu evanđelja: pogled pun ljubavi (Iv, 1, 35-50), autoritativna moć (Lk, 4, 32), sposobnost biti blizu djeteta (Lk, 10, 25-37), sposobnost hodati uz nekoga (Lk, 24,13-35) te naposljetku autentično svjedočenje poniznosti (Iv, 13, 1-12) (Jurić, 2023).

Kako bi odgojitelji postali suradnici roditeljima u dijeljenju odgovornosti za razvoj djeteta, formalno akademsko obrazovanje je nedovoljno za stjecanje određenih vještina i znanja stoga želja i potreba za cjeloživotnim obrazovanjem pokriva područja iz različitih područja znanosti koja gradi profesionalnost (Višnjić Jevtić i sur., 2018). Odgojitelj se trajno educira kroz individualno ili trajno usavršavanje odnosno kroz stručne seminare koja je organizirana od strane Agencije za odgoj i obrazovanje, HBK i slično, radionicama odgojitelja u kojem se ostvaruju programi vjerskog odgoja od strane HBK, te stručno usavršavanje „Kateheze Dobroga Pastira“ (Hrvatska biskupska konferencija, 2015). Program ističe važnu profesionalnu ulogu odgojitelja koja razvija sposobnost prepoznavanje djetetovih

potreba te poduzimanje pravilnih postupaka kao i njegovu osobnost u kojoj svjedoči vjeru na svoj način.

Program sadrži tematske cjeline i sadržaje koje odgojiteljima pružaju inspiraciju za kreativno planiranje i provođenje rada. One se sastoje od 9 cjelina koje su orijentirane prema evanđelju a one su:

1. Doček i prihvaćanje djece
2. Stvoreni svijet i stvorenja u njemu
3. Kraljevstvo Božje
4. Božić – radost Isusova dolaska na svijet
5. Isusovo djetinjstvo i život
6. Otkrivanje tajne života
7. U znaju vode i svjetla – u susret uskrslome Isusu
8. Majka
9. Moja kršćanska zajednica – Crkva (Hrvatska biskupska konferencija, 2015).

Početak pedagoške godine predstavlja veliki stres za djecu zbog odvajanja od roditelja. Kako bi ublažili ovo krizno razdoblje odgojitelji imaju za zadatak osigurati ozračje gdje će se dijete osjećati dobrodošlo, sigurno, voljeno i prihvaćeno jer na taj način moguće je stvoriti dobar temelj za duhovni razvoj djece. Kroz teme poput I moje je mjesto u vjerskom kutiću, S Isusom kroz liturgijsku godinu dijete otvara ljubav drugima i Ocu nebeskom.

Kada dijete prođe to krizno razdoblje i prilagodi se u novom okruženju ono otkriva i promatra svijet oko sebe čime se rađa čuđenje, divljenje i znatiželja prema svemu od Boga stvorenog. Kako u to razdoblje spada i godišnje doba jeseni, aktivnost koju odgojitelji rado provode vezane su uz Dane kruha gdje se kroz euharistijsko slavlje upoznaje nova dimenzije kruha, kao i teme poput Anđeli čuvari, Isus poziva na ljubav, Bog ljubi svakog čovjeka. Kroz ove teme i uz pomoć mise djeca razvijaju osjećaj solidarnosti, prihvaćanja različitosti, ekumenizma jer unatoč razlikama u boji kože, religiji ili ekonomskom statusu svi smo mi djeca Božja. Neupitno je kako su djeca znatiželjna stvorenja, kako rastu tako su njihova pitanja sve više i više kompleksna i ponekad na njih ne znamo odgovoriti pa tako tema umiranja i prolaznosti vrlo je česta tema koja se može približiti kroz iskustvo „umiranja pšeničnog zrna“. Blagdan koji povezujemo uz ovu temu je blagdan Svih svetih koja se veže s temom svjetlosti koja predstavlja dom svetih u kraljevstvu nebeskom. Blagdan obitelji i zajednice koja je prožeta s iščekivanjem, povjerenjem i ljubavlju dijete živi za vrijeme

Božića, radosnog iščekivanja. Uz Božić, sv. Barbara, Nikola i Lucija su idoli dobrote i ljubavi koja potiče djecu da žive njihova djela i divljenje Isusu. Kroz ove božićne blagdane uz radost Isusovog rođenja, slavi se i vlastito rođenje u zraku „betlehemske svjetlosti“ gdje svaka osoba, svaki čovjek postaje „svjetlo za druge“. Odgojitelji se služe temama poput Zajedno oko adventskog vijenca gdje se svaki tjedan pali svijeća, Blagdan sv. Nikole, Blagdan sv. Lucije gdje se sije pšenica...Isusa kao dragog prijatelja odgojitelji prikazuju preko pripovijestima poput Blagdana sv. tri kralja, prikazanje u hramu i slično koja potiče dječju maštu i radoznalost za otkrivanje Njegova života. Proljetno buđenje je i korizmeno vrijeme u kojem djeca, kroz razne prisposode, zadovoljavaju potrebu za ljubavi, iskazuje brigu za bližnjeg, potrebu za pripadnosti zajednice...Odgojitelji u susretu uskrsnom Isusom posvećuju veliku pažnju kroz koju djeca stvaraju pozitivnu sliku o sebi, drugima i Bogu. Uz Njegov lik i likove učenika djeca prihvaćaju svoju župnu zajednicu i crkvu. Odgojitelji imaju važniju ulogu i interakciju zbog posebitosti biblijskog teksta. Uz buđenje prirode, budi se i otkriva ljepota „majke“ odnosno spoznaja njene važnosti. Time se jača ljubav prema Isusovoj majci Mariji koja je i naša nebeska majka. Te naposljetku pedagoške godine upoznajemo se s Trećom Božanskom Osobom koja sve okuplja i živi u Crkvi (Hrvatska biskupska konferencija, 2015).

4.2. Odgojitelj u alternativnim pedagogijama

Uz redovite modele provođenja vjerskog odgoja, također su aktualni i alternativni programi provedeni u privatnim odgojno-obrazovnim ustanovama od kojih su najzastupljeniji Montessori i Waldorf.

Marija Montessori, utemeljiteljica Montessori pedagogije svojim radom je mijenjala društvo svoga vremena. Unatoč činjenici da nije imala teološku naobrazbu, kada je u pitanju odgoj djece nužno je njihovo dublje upoznavanje s religijom (Đuzel, 2006). To možemo vidjeti i po Školi po njenom modelu gdje je katolički odgoj prvotni cilj postavljen prema temeljima njene metode. Prema djelu Djeca koja žive u Crkvi, dokazala je sve ono što možemo saznati iz Evandjelja, a to je da vjera predstavlja vezu ljubavi između Boga i djeteta (Jurić, 2023).

Sofia Cavalletti, inspirirana Marijom Montessori i njenom koncepcijom religioznosti u odgoju, razvila je koncept Kateheze dobrog Pastira (Đuzel, 2006). Odgojitelj, kao ponizan i strpljiv promatrač potiče djecu aktivnost da kroz sve svoje potencijale zadovolji svoje potrebe

i interese. Prateći ciklus liturgijske godine, kao i sadržaja i događaja u okruženju planiraju se i ostvaruju odgojno-obrazovni procesi. Unatoč planiranju, dijete ima svoju slobodu izbora u kojoj može izabrati sadržaj koji mu odgovara kako bi zadovoljio istinsku potrebu (Hrvatska biskupska konferencija, 2015). On je utemeljen odgojiteljevom vrednovanju religioznog potencijala djeteta u specijalno pripremljenom okruženju odnosno Atriju. Organizacija i pripremljenost katehetsko-didaktičkim sredstvima kroz šest različitih kutića pomaže djetetu u doživljavanju Božje ljubavi koja je naviještena kao Radosna vijest, a koja se već doživljena kroz odgojitelje i njihovo izrađivanje same opreme za navedeni prostor. Atrij ili vjerski kutić stavlja dijete na položaj gdje indirektno govori o Bogu i direktno se susreće s Njim na djetetu svojstven način.

Odgojitelj, u skladu s načelima i zahtjevima Montessori pedagogije, ima ulogu pratitelja koji naviješta i prati riječi Božje kako bi prepoznao djetetove potrebe. Vjerski odgoj prema Programu koristi okolinu kako bi dijete iskoristio za svoju samoizgradnju i da doživi odgovor na potrebu kroz susret i odnos s Bogom iskoristi svoj potencijal božanskog života i usmjeri ga kako prema Bogu tako prema okolini.. Program se ostvaruje kroz kraći program (jednom tjedno u periodu od dva do tri sata) s djecom u dobi od tri do šest godina s optimalnim brojem sudionika od deset do petnaest djece. On se očituje kroz tematske cjeline i sadržaje iz tri osnovna izvora, a to su Biblija, Liturgija i život (Mohorić 2017).

Rudolf Steiner, austrijski pisac i filozof utemeljio je Waldorfsku pedagogiju koja je u odnosu na klasičnu pedagogiju zauzela potpuno drugačije stajalište o odgoju (Valjan Vukić, Berket, 2019). Crnjac i Rokvić Crnja (2013) navode kako Waldorfsku pedagogiju karakterizira antropozofski pogled na svijet, a to je ujedinjenje tjelesne, duševne i duhovne značajke u čovjeku kao i spajanje s prirodnom.

Tijek pedagoške godine bazira se na ritmu koja je povezana s izmjenom godišnjeg doba, danima u tjednu te vremenu u danu. Odnosno ona se očituje kroz dnevne, tjedne i godišnje aktivnosti. Ritam stvara djeci pouzdanje u svijet, povezanost s drugima, prirodom i svemirom. Kroz takav ritam, dijete zna što može očekivati i radi toga nema nelagode od nepoznatog. U takvim skupinama može se prepoznati četiri godišnja doba kroz uređenje prostora unutar vrtića kao i kršćanske i svjetovne blagdane. Navedeni blagdani djeci unose veliku radost te ona stvara temelj koji razvija odnos prema svijetu i ljudima (Valjan Vukić, Berket, 2019). No, ona se ne bazira samo na proslavi katoličkih blagdana, već se prilagođava geografskom položaju i njihovoj kulturi pa tako u arapskim zemljama slave se islamski

blagdani, u Izraelu židovski i slično. Djeca u ovakvoj skupini zaštićena su od prerane intelektualizacije što znači da je bitno da djeca nauče o procesu odnosno kako je nešto nastalo, a ne samo krajnji cilj nečega. Cilj je da religija postaje temelj za daljnji odnos prema svijetu i ljudima kroz poštovanje, povjerenje i ljubavi (Valjan Vukić, Berket, 2019).

5. Suradnja roditelja i odgojitelja u vjerskim predškolskim institucijama

U predškolskoj ustanovi nailazimo na mnoštvo različitih interakcija među sudionicima (djece, roditelja, odgojitelja, djelatnika ustanove...) koji se može ostvariti kao suradnički ili partnerski odnos. Autorica Ljubetić (2014) prema Pašalić Kreso (2004) objašnjava razliku između suradnje i partnerstva naglašavajući kako se suradnja uspostavlja radi ostvarivanja površnih i formalnih odnosa koji, neovisno o frekventnosti, ne mogu donijeti kvalitativne promjene. Dijete se nalazi „između dvije vatre“ gdje s jedne strane stoji ustanova (dječji vrtić) koji ima svoje interese i očekivanja, a s druge roditelji čija se očekivanja ne poklapaju s ustanovom, s ciljem ostvarenja nekih viših ciljeva za dobrobit društva, ustanove, roditelja... Dijete u tom slučaju pada u zadnji plan, stiješnjeno je između interesa dviju suprotstavljenih strana. U partnerskom odnosu, ne postoje dvije strane već jedna čiji je glavni i primarni cilj djetetova dobrobit, zadovoljenje njegovih potreba i interesa. Suraduju zajedno te si pružaju uzajamnu potporu s namjerom dostizanja ciljeva koji su u djetetovom najboljem interesu.

Prema Ljubetić (2014) postoji mnogo čimbenika utječe na kvalitetu odnosa roditelja i odgojitelja. Neki od njih su: prioritet partnerstva s roditeljima, planirana dobrobit, proaktivnost i upornost u suradnji, korištenje pozitivnih komunikacijskih strategija... No, ipak su najosnovnija četiri, a to su: dijete u fokusu, konstruktivnost, jasnoća i konkretnost te kontinuitet:

1. Unatoč tome što su važne informacije o kurikulumu i aktivnosti ustanove, roditelji ipak stavljaju dijete u fokus te ih zanima specifične informacije o njihovoj djeci. Razumijevanje i učenje načina djetetovog razvoja omogućava roditeljima prepoznavanje i daljnji djetetov napredak. Prepoznavanje djetetovih snaga i slabosti dovodi do uravnoteženog shvaćanja djeteta. Razumijevanje o djetetovom napretku omogućava bolje razumijevanje u rad dječjeg vrtića čime se roditelji osjećaju prihvaćeno te najbitnije ravnopravno.
2. Roditelji su najviše zainteresirani za informacije o djetetu koje su korisne i koje su mogu imati praktičnu primjenu. Poznavanjem uzroka i posljedica djetetovog ponašanja, roditelj može prikladno djelovati (pomoći mu, nagraditi ga, kazniti ga i slično). Konstruktivnom komunikacijom, na pozitivan način, bez osuđivanja i dvosmislenosti roditelji i odgojitelji izmjenjuju informacije bez ikakvih nesporazuma.

Osim što je korisna i bitna u odnosu između roditelja i odgojitelja, jednako je značajno i za roditelje i djecu gdje roditelji uče nove načine komunikacije s djetetom.

3. U današnjem svijetu roditelji su okupirani s profesionalnim i obiteljskim obavezama s kojima nema prostora za pretpostavke i nagađanja o unapređenju djetetovog učenja i ponašanja. Jasne i konkretne upute odnosno jednostavnim tekstom i razumljivi jezikom s minimalno teksta i specifičnom uputom (usmeno ili pismeno) povećati će se učinkovitost i odgovornost roditelja u djelovanju.
4. Kako bi obitelj ostvarila neprekidnu uključenost u dječji razvoj potrebna je kontinuirana komunikacija i razmjena informacija. I odgojitelji i roditelji trebaju biti u komunikaciji tokom cijelog odgojno-obrazovnog ciklusa. Ovakvom suradnjom potaknut će se partnerstvo koje će biti dobro za dobrobit djeteta i njegovog razvoja.

Da bi realizacija kurikuluma ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja bila kvalitetna, uz ključna područja (organizacijsko vođenje ustanove, kultura ustanove, prostorno materijalni i tehnički uvjeti rada, zdravstveno-higijenski uvjeti rada i sigurnost, kurikulum i odgojno-obrazovni proces, ljudski resursi, suradnja s društvenom zajednicom, proces praćenja i vrednovanja) bitna je suradnja s roditeljima djece (Bilan, Mohorić, 2019).

U katoličkim odgojno-obrazovnim ustanovama, suradnja između roditelja i odgojitelja može biti duboko ukorijenjena u zajedničkim duhovnim vrijednostima i sakramentalnom razumijevanju. Ova dimenzija suradnje može stvoriti čvrstu osnovu za zajednički rad na odgoju djece, omogućujući roditeljima da se osjećaju podržano i osnaženo u svojoj ulozi. Danas, kada se roditeljske zadaće suočavaju s raznim izazovima, ta suradnja može pomoći u stvaranju zajednice koja dijeli iste ciljeve i vrijednosti, čime se djeci pruža stabilnije i podržavajuće okruženje. Kako bi se osnažila ta suradnja, korisno je razviti različite oblike komunikacije i zajedničkih aktivnosti koje uključuju roditelje i odgojitelje (Bilan, Mohorić, 2019).

U odgojno-obrazovnim ustanovama postoje različiti oblici komunikacije između roditelja i odgojitelja koje najčešće dijelimo kao tradicionalnu ili suvremenu komunikaciju. No, podjele modaliteta suradnje mogu se sagledati i s gledišta roditeljskog doprinosa i uključivanja iz čega proizlaze odnosi u kojima roditelji imaju pasivnu ulogu i odnosi u kojima roditelji preuzimaju aktivnu ulogu. Pa tako u pasivnoj ulozi spadaju pisana komunikacija, obavijesti, dnevници, roditeljski sastanci, radionice, individualni razgovori, dok u aktivnoj ulozi spadaju komunikacija preko suvremene tehnologije, druženje djece i odraslih, boravaka roditelja u

skupini, društvene mreže... No, komunikaciju odgojitelja i roditelja treba smatrati uspješnoj ako se primjenjuju što različiti oblici partnerstva s obzirom na mogućnosti i interese roditelja. Na taj način roditeljima su na raspolaganju svi oblici te otvara se mogućnosti novi način komunikacije u kojoj se poštuje osobna i obiteljska različitost (Višnjić Jevtić, Visković, Rogulj, Bogatić, Glavina, 2018).

5.1. Čimbenici za izgradnju dobrih odnosa

Clarke i suradnici (2010) navode kako su za zdrave odnose roditelja i ustanove potrebni: međusobno povjerenje, obzirnost, osjetljivost i ravnopravnost. Svi elementi su jednako važni i odstupanje jednoga ruši izgradnju i održavanje odnosa roditelja i odgojitelja. Kao najkritičniji element u izgradnji dobrih odnosa je, kako u relaciji odgojitelj-roditelj tako i općenito u životu, povjerenje. Prisutnost tog elementa rezultira većoj uključenosti roditelja u aktivnosti, više se angažiraju oko djeteta, lakše prihvaćaju negativne događaje te su više spremni opraštati. Ono se stvara s vremenom kroz niz pozitivnih interakcija te može preći i u vjeru u drugu stranu što stvara emocionalnu sigurnost roditelja. Nužne komponente za povjerenje su: poštivanje (važna uloga u djetetovom odgoju i obrazovanju imaju obje strane te međusobno ovise jedna o drugoj), kompetencija, obzirnost prema drugima (olakšavanje posla jedno drugome) te integritet (dosljednost ponašanja i riječi). Također, obje strane očekuju uspješno obavljanje uloga, a upravo se kroz odgovornost jača i razvija povjerenje. Drugi element je obzirnost koji se zahtjeva malu dobrovoljnu žrtvu za pomoć drugoj osobi. Takav akt ovisi o: empatiji, potpori, žrtvovanju, izboru te ne-rutini. U odgojno-obrazovnoj praksi element možemo povezati sa kašnjenjem roditelja. Ponekad radi poslovnih obaveza roditelji kasne po dijete, ali je tu odgojitelj koji razumije situaciju te strpljivo s djetetom čeka roditelje. Odgojno-obrazovne ustanove su mjesta sa mnoštvo raznolikih povijesnih, kulturnih, društvenih i jezičnih različitosti koje je potrebno razumjeti, naučiti te prihvatiti u svojoj skupini. Za takav proces odgojitelji i roditelji trebaju biti osjetljivi i razumjeti situacije. Posljednji element je ravnopravnost koji je izuzetno važan no često ga ne nalazimo u odgojno-obrazovnoj praksi. Nastali konflikti proizlazi iz neuravnotežene moći i autoriteta što vodi do gubljenja odnosa. Takva nepotrebna situacija se može izbjeći fokusiranjem zajedničkog cilja, a to je dijete. Prihvaćanjem uloge i roditelja i odgojitelja, udruživanjem znanjima mogu biti puno djelotvorniji.

U takvom okruženju, gdje se njeguje i razvija suradništvo i partnerstvo, dolazi do unapređenja odgoja i obrazovanja kroz razumijevanje, pomoć, razmjenjivanje informacija i slično. No, ponekad situacija nije jednostavna, a izazovi u suradnji mogu nastati zbog raznih faktora poput nesporazuma, neslaganja, nedovoljno razmjenjivanja informacija i slično. Sukobi, iako često percipirani kao negativni, mogu zapravo igrati konstruktivnu ulogu u međuljudskim odnosima. Kada se sukobi pravilno upravljaju, mogu dovesti do dubljeg razumijevanja, inovacija i rješavanja problema. Izbjegavanje sukoba često rezultira potiskivanjem problema koji s vremenom postaju veći. Otvorena komunikacija i spremnost na suočavanje s nesuglasticama mogu pomoći u stvaranju dinamične i prilagodljive zajednice (Brdar, 2006).

Brdar (2006) navodi kako sukobi nastaju iz različitih razloga poput:

- Razlike u vrijednostima, ciljevima i interesima: Kada ljudi imaju različite prioritete, može doći do nesuglasica u pristupu ili rješenju problema.
- Razlike u ličnostima, obrazovanju i kulturi: Različite pozadine i osobnosti mogu dovesti do nesporazuma i sukoba.
- Različita očekivanja: Ako članovi grupe imaju različita očekivanja o ulogama ili ishodima, to može uzrokovati frustraciju.
- Različno opažanje situacije: Percepcija situacije može varirati među ljudima, što može uzrokovati sukobe.
- Nesporazumi u komunikaciji: Nedostatak jasne komunikacije često je izvor sukoba, jer se informacije mogu pogrešno interpretirati.
- Borba za resurse: Natjecanje za ograničene resurse može izazvati tenzije i sukobe među članovima grupe.
- Borba za moć ili autoritet: Kada uloga ili odgovornosti nisu jasno definirane, može doći do sukoba u pogledu moći ili kontrole.

Sukobi se mogu rješavati na različite načine, a izbor metode ovisi o prirodi sukoba, kontekstu i osobama uključenim u njega. *Izbjegavanje sukoba* nije trajno rješenje, no ono daje dovoljno vremena kako bi se razmislilo o situaciji i tako omogućilo smanjenje nepromišljenih emocionalnih reakcija koje bi mogle dodatno pogoršati situaciju. Dajući sebi vremena da razmislimo o situaciji, možemo pristupiti problemu s većim smirenjem i jasnoćom. Međutim, dugoročno, oslanjanje na izbjegavanje može otežati rješavanje stvarnih problema i izazvati akumulaciju napetosti. Ključno je pronaći ravnotežu između uzimanja vremena za refleksiju i

aktivnog suočavanja s nesuglasticama kada je to potrebno. *Kompetencija* je agresivan ili konkurentni način rješavanja sukoba gdje postoje suprotni ciljevi međusobno ovisnih strana gdje jedna strana „pobjeđuje“, a druga „gubi“. Prednosti ovog stila je brzo rješavanje problema te usmjeravanje pažnje na ključne aspekte problema. No, negativna strana je mogućnost povreda i narušavanje odnosa što može imati negativne posljedice te može se stvoriti nepovjerenje i strah otežavajući suradnju za budućnost. *Prilagođavanje* je stil koji se fokusira na zadovoljavanje potreba svih strana. Ovaj pristup može biti vrlo koristan u održavanju skladnih odnosa, ali i nosi svoje izazove. On pomaže u izgradnji povjerenja i razumijevanja što vodi do razvoja jačih i pozitivnijih odnosa, te on potiče komunikaciju i razvija osjećaj poštivanja i cijenjenosti. No, stalno prilagođavanje može ograničiti kreativna rješenja jer se pojedinac fokusira na zadovoljavanje drugih te se nezadovoljstvo može pojaviti ako vlastiti ciljevi i prioritete nisu na prvom mjestu. *Kompromis* je stil rješavanja sukoba koji se temelji na načelu „daj i uzmi“. Ovaj stil je prihvatljiv objema stranama jer dovodi do zajedničkog rješenja. On pruža brzo rješavanje problema, osobito kada su obje strane fleksibilne te on održava skladne odnose. Iako su prednosti vrlo poželjne u predškolskoj instituciji, u situacijama može doći do odustajanja od ciljeva te ponekad se dostižu samo površinska rješenja koja mogu dovesti do daljnjih sukoba u budućnosti. Naposljetku imamo i *kolaboraciju* koja se fokusira na pronalaženju rješenja koja zadovoljava potrebe i ciljeve obje strane. On potiče suradnju i stvara zajednički cilj izbjegavajući natjecanje. Temelji se na povjerenju, komunikaciji i zajedničkom radu što potiče da obje strane aktivno sudjeluju u procesu. Također, potiče kreativno razmišljanje i inovativna rješenja, no može zahtijevati značajno vrijeme i resurse (Brdar, 2006).

5.2. Tradicionalni modaliteti suradnje

Kako se vrijeme mijenja, tako se mijenja i način odgojno-obrazovnog rada, potreba odgojitelja, roditelja i djece pa i time načini suradnje obitelji sa ustanovom. Neovisno o kojoj se suradnji radi, on mora biti što kvalitetniji. Prema autorima Ljubetić (2012) i Milanović (2014), najčešći modaliteti suradnje su:

- Individualni sastanak
- Roditeljski sastanak
- Kutić za roditelje

- Informiranje i motiviranje putem letaka
- Kreativne radionice
- Otvoreni tjedan
- Druženje djece i odraslih

5.2.1. Individualni razgovor

Inicijatori ovakve vrste komunikacije nisu nužno odgojitelji ili roditelji, to može biti i ravnatelj ili član stručne službe. Ovakav tip suradnje najčešće je unaprijed dogovoren u određeni dan i sat koji je usklađen s mogućnostima svih strana te je unaprijed prezentiran kako bi se druga strana mogla pripremiti na razgovor. Sastanak se odvija u mirnom i tihom prostoru bez nazočnosti djeteta bez obzira na njegovu tematiku. Također, dječji vrtić mora osigurati roditeljima brigu djeteta za vrijeme sastanka (Višnjić Jevtić i sur., 2018). Prema Jeić i suradnicama (2013:4) individualni razgovor može biti ugodan razgovor temeljen na uvažavanju i povjerenju koji se odvija radi djetetovog napretka u raznim poljima (naučena pjesmica, nacrtani crtež, izgrađena kuća..). Ali najčešće kada se govori o individualnom razgovoru najčešće se vežu problemi poput nekih neželjenih ponašanja djeteta ili nezadovoljstvo rada odgojitelja, no to nužno ne mora biti slučaj. Pa tako autorica Višnjić Jevtić i suradnici (2018) govore kako se on može vezati uz tematiku adaptacije, specifičnih potreba djeteta ili čak roditelja, može biti pojava nekog problema i slično.

„Svskog roditelja zanima kako njegovo dijete napreduje u vrtiću, kako jede i spava, kako se uključuje u igru s drugom djecom, kako se ponaša prema odraslima, što ga zanima, u čemu je uspješno. Njegovo dobro dijete potvrda je za njega samoga da je dobar roditelj i zato sigurno neće odbiti razgovor s odgojiteljem na koji ga pozovete.“ (Milanović, 2014:98)

5.2.2. Roditeljski sastanak

Svaka predškolska odgojno-obrazovna ustanova u svom kurikulumu ima određeni broj roditeljskih sastanaka koji se odvija u jednoj pedagoškoj godini. U toj godini izmjenjuju se različiti oblici sastanaka ovisno o potrebama i ciljevima odgojitelja. Kako bi se pojavilo što više roditelja prvenstvo je potrebno uputiti poziv o roditeljskom sastanku. Poruka treba biti kratka i jasna s naglašenim datumom, vremenom, mjestom, temi, predavačima i slično. On je postavljen na vidljivom mjestu za roditelje kao što je Kutić za roditelje, no uz pisanu obavijesti on se također može obavijestiti i elektronski. Nakon sastanka poželjno je napisati

zaključke o sastancima kako bi se informirali i drugi roditelji koji nisu bili u mogućnosti prisustvovati sastanku (Višnjić Jevtić, 2018).

Ovisno o temi postoje različiti oblici roditeljskih sastanaka, autorica Milanović i sur. (2014:157) su podijelili na četiri sastanka, a to su:

- Roditeljski sastanak predavačkog tipa;
- Roditeljski sastanak oglednog tipa;
- Roditeljski sastanak organizirani radi druženja djece i odraslih;
- Roditeljski sastanci komunikacijskog tipa.

Roditeljski sastanak predavačkog tipa je informativni roditeljski sastanak koji se veže uz osobitosti predškolskog odgoja ili o nekim bitnim obilježjima djetetovog razvoja. Osim što odgojitelji mogu biti u ulozi predavača, mogu biti i djelatnici dječjeg vrtića poput pedagoga, psihologa, defektologa i slično. Ovakav tip sastanka je na neki način obavezan za roditelje, ali ne zbog teme već zbog samog „čina“ jer je prvi roditeljski sastanak u pedagoškoj godini. Velika je razlika u motivu dolaska, načinu izlaganja i količinom informacija koju je teško prilagoditi svim roditeljima (Milanović, 2014). Višnjić Jevtić i sur. (2018) smatraju da iako se ovakvi tipovi sastanka trebaju odvijati što rjeđe, neizbježni su pa time ih treba na što zanimljiviji način. Uključivanjem roditelja svi se međusobno bolje upoznaju, prepoznavanju se stavovi što doprinosi pozitivnoj komunikaciji i otvorenosti čime se ostvaruje kvalitetnija suradnja za postizanje partnerskog odnosa što je i ujedno cilj ovakvog tipa sastanka.

Roditeljski sastanak oglednog tipa prikazuje svakidašnji rad odgojitelja s djecom. Odgojiteljima je ovakav tip sastanka jednostavniji i prirodniji od prethodno navedenog, a roditelji dobivaju dragocjene podatke o komunikaciji i ponašanju djeteta i odgojitelja.

Roditeljski sastanak organiziran radi druženja djece i odraslih je popularan sastanak koji je dio vrtićke tradicije. Odgojitelji se osjećaju kompetentno jer pokazuju ono što najbolje znaju, a to je svoj rad s djecom. Ono se najčešće veže uz neka zbivanja (poput odlaska iz vrtića), blagdanima (sv. Nikola, Božić, Uskrs...), godišnjim dobima i slično.

Roditeljski sastanak komunikacijskog tipa se odvija između svih roditelja i odgojitelja kroz razmjenu misli, stavova i iskustva kako bi potaknuli razmišljanje o temama u vezi djece ili roditeljstva. Ovakav tip roditeljskog sastanka se odvija s ciljem jačanja roditeljske kompetencije.

5.2.3. Kutić za roditelje

To je mjesto pisane komunikacije između roditelja i odgojitelja. Autorica Milanović i suradnici (2014) navodi kutić kao vrstu „otvorenog prozora“ u kojem roditelji imaju uvid u život i rad skupine. Ona služi za:

- izvješće o napretku i osobitostima skupine (kako djeca rješavaju konflikte, kako se družu, kako se dogovaraju, razgovaraju, koje su pjesmice naučili pjevati, plesati...)
- izvješćivanje o životu i radu skupine ili vrtića (osobine skupine – dob, broj djece, spol djece, važne promjene tijekom godine, osobine vrtića – koliko je skupina, tko su odgojitelji, tko spremačice, kuharice, plan rada odgojitelja, poziv ili obavijest roditeljima o sudjelovanju, jelovnici, prijedlozi za rješavanje problema ili dilema...)

Kada o izgledu pričamo to je najčešće ploča u garderobi u visini roditeljevih očiju koja šalje važnu poruku. Ta poruka treba biti u prvom planu s jasnom porukom napisano čitkim velikim slovima kako bi se s lakoćom uočila i mogla pročitati. Kako bi on bio zanimljiv, informativan i aktualan važno ga je mijenjati i sadržajno i vizualno. Obavijest o razvojnim dostignućima djece govore o važnim i zanimljivim podacima za neku sposobnost, vještinu i slično i ona je poredana po kriterijima nalik tablice. Da bi obavijest bila potpuna potrebno je dati naslov, uvodnu rečenicu i završnu rečenicu te potpis odgojitelja. Također, važno je imati na umu ne imenovati djecu u uspjesima i neuspjesima, to se ostavlja za individualan razgovor. Jedina upotreba imena djece je kada je u pitanju obavijest o socijalizaciji djece u skupini poput igre, dogovora (Milanović i sur.,2014),

Na ovaj način komunikacije roditelji imaju uvid u život i rad skupine, na njihovom pomaku i dostignuću. Roditelji se osjećaju uvaženo i vrijedno, prihvaćeno i predstavljeno kao ravnopravnim partnerom za zajednički odgoj djeteta.

5.2.4. Informiranje i motiviranje putem letaka

Danas je letak uobičajeno komunikacijsko sredstvo koje informira znatizeljne o određenoj temi ili ih potakne na neka promišljanja, djelovanja ili rasprave u odgojno-obrazovnoj instituciji. Cilj letaka može biti samo informiranje roditelja o određenoj temi, promišljanje o pojedinom djetetovom razvoju pa čak i potaknuti komunikaciju među roditeljima, ustanovom i slično (Milanović i sur., 2014).

Prema Milanoviću i suradnicima (2014) moguće teme mogu biti:

- O programu vrtića, aktualnim zbivanjima
- O djetetovom razvoju i njegovim posebitostima
- O načinu postupanja u životnim situacijama
- O različitim oblicima neprimjerenih postupaka i odraslih i zaštita djece.

5.2.5. Otvoreni tjedan

Jedan od tradicionalnih oblika suradnje je i otvoreni tjedan. Navedena vrsta suradnje omogućuje ne samo roditeljima već i široj obitelji uvid u odgojno-obrazovni rad. Prije takvih događaja tematske aktivnosti trebaju biti dogovorene s obje strane. Obitelj može doći i predstaviti svoj posao, hobi ili doći se družiti s djecom čitajući ili vodeći neku aktivnost. Npr.

5.2.6. Druženje djece i odraslih

Autori Galušić i Pustaj (2008) u druženju roditelja, djece i odgojitelja ubrajaju:

- Zajedničke kreativne radionice
- Kreativne radionice roditelja za djecu
- Boravak roditelja u skupini
- Posjet roditeljskom domu
- Posjet radnom mjestu roditelja
- Zajednički izleti obitelji i odgojitelja
- Male priredbe roditelja i djece

Radionice su jedna vrsta sastanka na kojem roditelji, sa svojom djecom i drugim roditeljima iz skupine, izrađuju konstruktivne predmete za sobu dnevnog boravka ili igračke za svoje dijete. Ona mora imati, kao i svaki drugi oblik partnerstva, svoju svrhu i cilj kako bi privukla pažnju roditelja (Galušić, Pustaj, 2008). Zajedničkim druženjem se ostvaruje bolje međusobno upoznavanje i uključivanje u planirane aktivnosti i programe. Ugodna i vesela atmosfera omogućuje roditeljima i njihovoj djeci s odgojiteljima pruža mogućnost upoznavanja na drugačijoj, opuštenijoj razini od uobičajene. Radionice se provode nekoliko puta godišnje i najčešće je vezan za blagdane i svečanosti koje se obilježavaju u dječjem vrtiću (npr. Za vrijeme sv. Nikole roditelji izrađuju čizmice za djecu) (Ljubetić, 2012).

Odgojitelj ima puno uloga kada je u pitanju radionica: animator, inicijator, moderator i koordinator koji skrbi o potrebama djece i roditelja, obraća pozornost na njih, socijalizira se s njima, daje nove ideje i rješenja...Cilj odgojitelja je:

- Omogućiti kvalitetno zajedničko druženje u stvaralačkoj aktivnosti
- Omogućiti učenje roditelja o komunikaciji s djecom
- Pružiti roditeljima ideje kako provesti kvalitetno vrijeme s djecom
- Izrada unaprijed već određene ideje koja će bivati u dnevnom boravku skupine

Kako bi radionica bila uspješna, odgojitelji trebaju pripremiti prostor u kojem će roditelji, djeca i odgojitelji slobodno komunicirati. Obilje različitih prirodnih materijala potrebno je pripremiti i postaviti na lako dostupnom mjestu kako bi se svi uspjeli poslužiti (Ljubetić, 2012).

5.3. Suvremeni modaliteti suradnje

Razvoj tehnologije utjecao je i još uvijek utječe na cjelokupno društvo pa tako i u odgojno-obrazovnim ustanovama gdje se najviše očituje u komunikaciji. Kako bi komunikacija u suradničkim i partnerskim odnosima bila što kvalitetnija, odgojitelji trebaju biti spremni proširiti svoja znanja i biti fleksibilni kada je u pitanju tehnologija jer su roditelji bliži digitalnim generacijama od odgojitelja. Takva komunikacija uključuje sve digitalne medije koje uključuju komunikaciju (direktnu i indirektnu) poput web-stranica dječjeg vrtića, webinar, društvene mreže poput Whatsapp-a, Facebook-a, Viber-a i slično (Višnjić Jevtić i sur., 2018). Također, autorica i suradnici ističu kako suvremeni modaliteti suradnje ne umanjuju vrijednost tradicionalnih već ih proširuju i unaprjeđuju. Za primjer možemo uzeti korištenje fotografija i videa djece kako bi približili temu sastanka ili razgovora između roditelja i odgojitelja (Višnjić Jevtić i sur., 2018).

Autorice Višnjić Jevtić i sur. (2018) prema Madinaou i Milleru (2012) ističu kako suvremena komunikacija ima svoje prednosti i mane. Tako navode da su prednosti:

- Brzina i povoljnost u načinu komunikacije čime se ostvaruje ušteda vremena
- Fleksibilnost u vremenu komunikacije
- Trenutna razmjena informacija
- Pisani oblik elektroničke pošte ima svoj trag
- Mogućnost odredbe tona u odgovoru

Dok su nedostaci ovakve komunikacije navedeni kao:

- Nedostupnost uređaja i usluga roditeljima
- Nedovoljna informatička pismenost
- Propuštanje informacija i obavijesti radi nemogućnosti redovite provjere
- Kratkoća informacija rezultira kratkoj komunikaciji

Važno je također i spomenuti kako su u današnjem modernom svijetu neizostavan dio kuće tehnička pomagala koja se svakodnevno koriste. Računala, prijenosna računala (laptop), tableti, pametni satovi, mobiteli i slično koriste odrasli pa tako i djeca. Takva pomagala nude razne sadržaje za djecu pomoću kojih mogu istražiti razne pojmove, otkriti razne ideje za stvaralaštvo (kako se nešto pravi, kako se nešto crta) i slično. Također, nema ništa sporno od toga da djeca igraju i igrice, dapače one čak i imaju i razne prednosti ako je primjerena i ciljana. Problem nastaje ako nema ograničenja ni jedne vrste kada je u pitanju uporaba tih aparata. Ako dijete nema vremensko ograničenje niti nadzor nad onome što se radi na mobitelima (najčešće) djeca će lako naići na neprimjerene sadržaje, oponašati će nepoželjna ponašanja, koristiti će neprimjeren jezik i slično. Tehnologija bi trebala biti dodatak igri i istraživanju a ne primarna zabava (Jurić, 2023).

Suvremeni modaliteti suradnje mogu biti:

- Web stranice dječjeg vrtića
- Društvene mreže
- Video i foto dokumentacija
- Uključivanje roditelja u tvorbu kurikuluma

5.3.1. Web stranice dječjeg vrtića

Zahvaljujući tehnološkom napretku većina predškolskih odgojno-obrazovnih ustanova posjeduje web stranicu kao odraz stvaranja poslovnog identiteta na lokalnoj i globalnoj razini. Takav oblik komunikacije daje informacije različitim korisnicima poput roditelja koji su glavni prioritet, odgojitelja, stručnih suradnika i slično. Sadržaj koji se prikazuje na navedenim stranicama su informacije i fotografije koje su u skladu sa zakonima i njihovim odredbama. Temelj virtualnog identiteta temelji se na informacijama poput lokacije,

programa, galerije, natječaja, dokumenata. Web stranice predstavljaju jednosmjerni oblik komunikacije, no također postoji mogućnost uključivanja roditelja u takvu komunikaciju putem foruma (Višnjić Jevtić i sur., 2018).

5.3.2. Društvene mreže

Servisi za komunikaciju u odgojno-obrazovnim ustanovama nisu zakonski definirani, stoga je ovaj oblik komunikacije prepušten kurikulumu vrtića (Višnjić Jevtić i sur., 2018). Društvene mreže su oživjele uslijed virusa covid-19 koji je izbio krajem 2019. godine. Aplikacije poput Whatsapp i Vibera su najučestaliji jer se većina roditelja pa i odgojitelja služe s njima, no postoje i druge aplikacije poput Skype-a i Facebook messenger. One su pomogle roditeljima i odgojiteljima da stupe u kontakt kako bi mogli razmjenjivati važne informacije o radu i statusu vrtića uz grupnu komunikaciju ili individualnu. Nakon završetka pandemije, grupe su ostale aktivne ponajviše radi razmjene važnih obavijesti te video i fotodokumentacije što se prikazalo idealno kada je u pitanju neki izlet, ljetovanje i slično.

No, kako bi takva komunikacija kroz aplikacije bila uspješna potrebno je uspostaviti određena pravila za obje strane :

- Naglasiti obilježja komunikacije
- Izbjegavanje privatiziranja

Isto tako, odgojitelji u svom neposrednom radu nemaju vremena za slanje poruka pa se tako treba dogovoriti pravila slanja poruka u odnosu na vrijeme (Višnjić Jevtić i sur., 2018).

Dječji vrtić također ima mogućnost otvaranja svog Facebook ili Instagram profila koji, ovisno o svrsi, može biti javni ili privatni odnosno otvoreni ili zatvoreni oblik. Kada je u pitanju javni profil, svrha mu je promidžba i reklama vrtića, dok privatni ima svoju određenu publiku poput roditelja ili odgojitelja. Ovakva mogućnost pruža roditeljima informacije o raznim projektima, sastancima, radovima popraćeno video i fotodokumentacijom djece (Višnjić Jevtić i sur., 2018).

5.3.1. Video i foto dokumentacija

Video i fotodokumentacija djece pomaže odgojiteljima bolji uvid u aktivnosti djece. Odgojitelj može lakše i bolje otkriti interese, komunikaciju i druženje među djecom te može prosljediti navedene dokumentacije roditeljima kako bi imali bolji uvid u djetetov život u skupini (URL 3).

Slunjski (2008) smatra da dokumentacija ima važnu ulogu u potpori roditelja u području odgoja i učenja djece. Dokumentacija pruža informacije koje pomažu roditeljima bolji uvid u svoje dijete, njegove vještine, sposobnosti komunikacije, suradnje, rješavanja problema i slično. Navedene informacije potiču pozitivne interakcije djece te da prepoznaju i podrže razvoj socijalnih vještina.

5.3.2. Uključivanje roditelja u tvorbu kurikuluma

Roditelji se osjećaju uvaženo i prihvaćeno kada su uključeni u rad u dječjem vrtiću. Osim što su uključeni u navedene sastanke, radionice i slično roditelji mogu biti uključeni i u svakidašnji rad s djecom.

Uključivanjem roditelja u tvorbu kurikuluma, roditelji se osjećaju sretno i ispunjeno jer sudjeluju u razvoju djeteta u okolini koja nije uobičajena da roditelji borave. Sudjelovanje u organizaciji izleta (posjeta nekoj Crkvi), prikupljanje različitih materijala, sudjelovanje u aktivnostima djece samo su pojedini primjeri gdje roditelji postaju sudionici tvorbe kurikuluma (Jukić, 2015).

6. ZAKLJUČAK

Ovaj rad pruža uvid u suradnju između roditelja i odgojitelja kada je u pitanju vjerski odgoj predškolskog djeteta u privatnim i državnim ustanovama. Sami interes za ovu temu te njena važnost se temelje na činjenici da su roditelji i odgojitelji ključni akteri kada je u pitanju cjelokupni odgoj i obrazovanje djeteta što uključuje vjeru i duhovnost. Predstavljanje važnih komponenti te mogućih oblika suradnje nudi razne opcije zajedničkog rada koje potiču razvoj trajnih vrijednosti poput ljubavi, dobrote i istine.

Isto tako, možemo zaključiti kako se društvene institucije prilagođavaju tehnološkim napretkom radi što veće uključenosti roditelja u suradnju. Svaki od navedenih oblika suradnje između roditelja i odgojitelja ima svoje prednosti i mane. Tradicionalni oblik se najčešće očituje u jednosmjernoj komunikaciji poput roditeljskih sastanaka, radionica (uoči Božića, Uskrsa...) što rezultira smanjenju uključenosti roditelja u proces odgoja i obrazovanja. Nedovoljno vremena i previše obaveza usmjerava roditelje na korištenje suvremenih oblika poput aplikacija, web stranica, društvenih mreža i slično jer predstavljaju puno fleksibilniji način. Unatoč pozitivnim točkama ove suradnje, nedostatak digitalne pismenosti u komunikaciji predstavlja veliku barijeru u suradnji. No, u svakom slučaju suvremeni oblik ne može zamijeniti izravni kontakt što može utjecati na kvalitetu odnosa između obitelji i odgojno-obrazovnih ustanova.

Kada govorimo o komunikaciji između roditelja i odgojitelja svaka strana ima jasna očekivanja jedna od druge, pa tako odgojitelj treba biti pristupačan, a roditelji trebaju biti otvoreni za komunikaciju i suradnju. Nedostatak jasnih smjernica u području suradnje ne olakšava roditeljima ni odgojiteljima u učinkovitosti ostvarivanja ciljeva. Uspješna suradnja između roditelja i odgojno-obrazovnih ustanova zahtijeva prepoznavanje izazova i prevladavanje istih. Ona podrazumijeva uključenost roditelja u donošenju odluka i planiranju aktivnosti, jačanje komunikacijskih vještina odgojitelja, osiguravanje inkluzivnog pristupa i slično. Ishod tih izazova je dvosmjerna komunikacija koja omogućuje objema stranama uvid u svaki segment razvoja. No, o kojem god obliku suradnje se radilo obje strane dijele isti cilj, a on je dovesti dijete do konačnog cilja, do Boga.

U konačnici smatram da suradnja između roditelja i odgojitelja predstavlja jedan složen proces popraćen preprekama i izazovima koji vode ka boljem upoznavanju uže i šire zajednice koja odgaja dijete. Obitelj je najprirodnija sredina za odgoj, ona je prvo i trajno

mjesto odgoja djeteta. Djeca po roditeljima primaju sjemenku vjere po kojoj primaju prvu sliku Boga. Njegovanjem te sjemenke pomoću molitve i tradicije raste djetetova duhovnost i ispravna slika o Njemu. Uz roditelje, odgojitelji imaju vrlo odgovoran i zahtjevan zadatak, a to je pomoći djetetu na njegovom osobnom i duhovnom radu. Odgojitelj sa svojim znanjem i vještinama implementira katoličke vrijednosti poput ljubavi, pravde i suosjećanja u svakodnevnom radu. No, vjerski odgoj teško je zamisliti bez povezanosti s roditeljima. Uz mnogo truda, promišljanja i doživljavanja može se postići kvalitetna suradnja popraćena povjerenjem, uvažavanjem i tolerancijom. Kritičko razmatranje izazova i fokus na kontinuirano poboljšanje suradnje ključni su za stvaranje podržavajućeg okvira. Time se osigurava da se potrebe djece zadovoljavaju na optimalan način, što je posebno važno u odgojno-obrazovnom sustavu.

7. LITERATURA

- Aračić, P. (2017). 'Obiteljski i kršćanski odgoj te drugi sudionici u tom odgoju', Radovi Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru, (11), str. 111-126. <https://doi.org/10.21857/y6zolib8xem>
- Baloban, J. (2004) Crkvenost i obitelj pred izazovima. Zagreb: Glas Koncila
- Blue-Banning M., Summers, J.A., Frankland, H.C., Nelson, L.L., Beegle. G. (2004.) Dimensions of family and professional partnerships: Constructive Guidelines for Collaboration. *Exceptional Children*. 70. (167-184).
- Bezić, I. (1989) Razvojni put mladih: djetinjstvo i mladost. Đakovo: Biskupski ordinarijat Đakovo
- Bezić. I. (1990) Zašto i kako odgajati? Ciljevi, metode i sredstva odgoja. Đakovo: Biskupski ordinarijat Đakovo
- Bezić, I. (1996) Biti čovjek! Ali kako?: odgojne smjernice. Đakovo: Karitativni fond UPT Ne živi čovjek samo o kruhu
- Berk, L. (2015) Dječja razvojna psihologija. Jastrebarsko: Naklada Slap
- Crnjac, I. & Rokvić Crnjac, M. (2023). DIGITALNE ZBIRKE NA PRIMJERU VIRTUALNE WALDORFSKE KNJIŽNICE. *Varaždinski učitelj*, 6 (11), 160-166
- Đuzel, J. (2006). Religiozni odgoj djece predškolske dobi prema načelima Montessori pedagogije, *Dijete i društvo: časopis za promicanje prava djeteta*, str. 567-573
- Gluščić J., Pustaj M. (2008). Priručnik za roditelje i odgojitelje. Jastrebarsko: Vlastita naklada – Jasenka Gluščić
- Hoblaj, A., Lončarić Jelačić, N. i Razum, R. (2005). Crkva i odgoj u Hrvatskoj. Istraživanje za europsku komparativnu studiju. *Bogoslovska smotra*, 75 (1), 289-313. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/24695>
- Hoblaj, A. (2006) Teološko-katehetska ishodišta vjerskog odgoja u ranom djetinjstvu. Zagreb: Glas Koncila
- Hrvatska biskupska konferencija (1994). Program vjerskog odgoja predškolske djece u izvanobiteljskim uvjetima. Zagreb: Glas Koncila.
- Hrvatska biskupska konferencija (2015). Program katoličkog vjerskog odgoja djece rane i predškolske dobi: Obnovljeno i dopunjeno izdanje. Zagreb: Nacionalni katehetski ured Hrvatske biskupske konferencije.

- Ivan Pavao 2 (1997) *Familiaris consortio*. Aostolska pobudnica o zadaćama kršćanske obitelji u suvremenom svijetu (22. X. 1981.). Zagreb: Kršćanska sadašnjost
- Jeić, M., Smiljanić, M., i Kuljašević, K. (2013). 'Suradnja vrtića s roditeljima – primjeri dobre prakse', *Dijete, vrtić, obitelj*, 19(72), str. 4-6. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/145491>
- Jurić, K. Amabilis (2023) *Vjerski odgoj djece predškolske dobi u Hrvatskoj*. Zagreb: Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zadru Kršćanska sadašnjost
- Ljubetić, M., (2012.). *Partnerstvo obitelji, vrtića i škole - Vježbe, zadaci, primjeri*. Zagreb: Školska knjiga
- Ljubetić, M. (2014). *Od suradnje do partnerstva obitelji, odgojno-obrazovne ustanove i zajednice*. Zagreb: Element
- Milanović, M. i suradnice (2014) *Pomozimo im rasti. Priručnik za partnerstvo odgojitelja i roditelja*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga
- Mohorić, M. (2017). 'Doprinos vjerskog odgoja cjelovitom razvoju djece rane i predškolske dobi', *Magistra Iadertina*, 12(1), str. 0-73. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/195772>
- Mohorić, M., i Nenadić–Bilan, D. (2019). 'Učestalost i oblici suradnje odgojitelja i roditelja u katoličkim vrtićima u odnosu na javne i privatne dječje vrtiće u Zadarskoj županiji', *Obnovljeni Život*, 74.(2.), str. 249-260. <https://doi.org/10.31337/oz.74.2.8>
- Pernar, M. (2010). *Roditeljstvo*. *Medicina Fluminensis*, 46 (3), 255-260. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/59248>
- Slunjski, E. (2003) *Devet lica jednog odgajatelja. Priručnik za odgajatelje i roditelje kako bi bolje razmijeli sebe i dijete*. Zagreb: Mali profesor
- Slunjski, E. (2008). *Dječji vrtić – zajednica koja uči, mjesto dijaloga suradnje i zajedničkog učenja*. Zagreb: Spektar Media.
- Stevanović, M. (2000) *Obiteljska pedagogija*, Varaždin: Nakladnička kuća Tonimir
- Šimunović, J. (2003). 'Pastoralna skrb za najmlađe članove Crkve', *Bogoslovska smotra*, 73(4), str. 813-832. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/27508>
- Valjan Vukić, V., & Berket, J. (2018). *Tijek pedagoške godine u Waldorfskim dječjim vrtićima*. *Magistra Iadertina*, 13(1), 207-227.
- Vukasović, A. (1994). 'Obnova obitelji – temelj hrvatskog napretka', *Revija za socijalnu politiku*, 1(4), str. 365-374. <https://doi.org/10.3935/rsp.v1i4.564>

- Vukasović, A. (1994) Obitelj – vrelo i nositeljica života. Zagreb: Hrvatski katolički zbor „MI“
- Vukasović, A. (2000) Svrha i zadaće odgoja i obrazovanja. Osnove suvremene pedagogije, Zagreb: Hrvatski pedagoškknjiževni zbor, str. 129–148.
- Zakon o predškolskom odgoju i naobrazbi (2022)
- URL 1: <https://mzo.gov.hr/istaknute-teme/odgoj-i-obrazovanje/rani-i-predskolski-odgoj-i-obrazovanje/128>
- URL 2 : <https://hkm.hr/vjera/procitajte-ko-sve-moze-bit-kum-a/>
- URL 3: <https://vrtic-olgaban-pazin.hr/2016/03/08/video-i-foto-dokumentacija-u-suradnji-s-roditeljima/>
- URL 4: <https://www.redovnistvo.hr/poruke-pape-franje/sveti-otac/papa-ustanovio-svjetski-dan-djedova-i-baka-i-starijih-osoba>

8. ŽIVOTOPIS

Zovem se Ivana Čurčić i rođena sam 26.6.1998. u Kninu gdje sam pohađala i osnovnu školu. Srednjoškolsko obrazovanje sam završila 2017. godine u Turističko-ugostiteljskoj školi u Šibeniku. Iste godine započinem školovanje na Sveučilištu u Zadru za odgojitelja predškolske djece gdje nakon završenog prediplomskog studija nastavljam diplomski studij. U međuvremenu završavam pripravništvo u Dječjem vrtiću „Sunce“ u Zadru gdje stječem dodatna znanja i vještine za rad s djecom.